

NÉPÜNK

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Strada Iosif Vulcan No. 4
Telefon: 440.

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő: **Wasserstrom Sándor - Leitner Zoltán**
Felelős szerkesztő:

ELŐFIZETESI ARAK
Belföldön: Hittközségeknek és vállalatoknak 500,
magánosoknak; egész évre 300, félévre 160,
negyedévre 85 lei. Külföldön: 120—80, 45, 25 ck,
180, 95, 50 dinár. 25—15 Pen. 6, 10—5 Dollár.

Mihalache és Junian mondják:

„A zsidók nem okai a bajoknak“

Mi zsidók ezt már régen mondjuk. Hirdetjük, valljuk, néha ordítjuk is, máskor meg csak rezignáltan sirunk, de ez nem ér semmit. Nem használ ez az érvelés a 65 milliós Németországban, ahol irtóhadjárat folyik 500.000 ember ellen, akik közül nagyrészt nő és gyermek van. Nem ér semmit egyetlen országban sem, mert a bebeli antiszemitizmus, amelyet a „buták szocializmusának“ nevezett el, mindenkor kell a tömegek szédítésére.

Akadnak ugyan egyes világos elmék, amelyek ezt tisztán látják a zsidók táborán kívül is. Így a romániai politikai élet két vezéralakja, épen a napokban nyilatkozott a zsidósággal kapcsolatosan és ez a nyilatkozat — hogy úgy mondjuk — jól esik nekünk, mert az igazság van benne.

Az egyik politikus a nemzeti parasztpárt elnöke: Ion Michalache, aki a sorocsi népgyűlésen azt mondotta, hogy számosan azt állítják, hogy az országnak sok „idegen“-je van, akik „elnyomnak majd bennünket.“ Viszont mi nem tekinthetjük „idegennek“ azokat, akik az egyesüléskor ezen a területen laktak. Ezek a mi testvéreink! Különbözőn sem akarunk tanításokat elfogadni a nacionalizmusból azoktól, akik valóban hoztak ide „idegeneket.“ Nem vehetjük el senkitől sem — aki itt lakik — az élethez való jogát, amint azt Goga és Cuza kívánják. Jobban menne talán nekünk, ha a zsidó bankok helyére mások kerülnének? Az általunk projektált parasztállam azt célozza, hogy közvetítők nélkül mindenki maga élvezze munkája gyümölcsét. Ez nem konfuzus parádé-nacionalizmus, hanem az igazi építő nemzetvédelem, amely minden parasztiát ki akar kapcsolni a gazdasági életből bármely néphez is tartozzanak. Muscel megyében például az én otthonomban, nincsen zsidó. De azért azt hiszik talán, hogy ott kevesebb az adóteher? Nem. Sőt több! Jöjjenek el a mi antiszemitaink Muscel megyében és látni fogják, hogy a zsidómentesség még nem jelent boldogságot.

Mit mondot Junian Cernautiban?

Ugyanazt mondotta más szavakkal, amit Michalache pártelnök mondott. A volt igazságügyminiszter többek között így szólott:

„Könnyű a nehéz viszonyok miatt a zsidókat okolni. Ez bolondság. Én olyan vidékről származom, ahol egyetlen zsidó sem lakik. Azt hiszik, hogy ott talán a parasztság helyzete jobb? Nem, sőt még rosszabb, mint másutt. Épen úgy nyomja őket ott az adósság, mint máshol, épen úgy el van szegényedve, mint az ország többi részében. Ki szipolyozza ott a parasztokat? Nem a zsidó bankárok! Hogyan akarják az extremista pártok például az én körzetemben megoldani a krízist, ahol nem kiálthatják, hogy „le a zsidókkal.“ A gazdasági helyzet determinálja a kérdések lényegét. Nekünk küzdeni kell a kizsákmányolók ellen,

teljesen mindegy, hogy zsidók-e ezek, vagy románok.“

Ezt mondja Michalache és ezt Junian. Két nagy szerepet játszó politikus.

Viszont Calinescu volt államtitkár úgy nyilatkozott egy gyűlésen, hogy ők épen olyan „valachisták“ mint Vaida Sándor. Tilea pedig, a volt államtitkár Turdán a „román front“ ülésén azt mondotta, hogy a nemzeti parasztpárt akkor temette el magát, amikor az uralkodó fajt hagyja elnyomni.

Nekünk nem a Calinescu és Tilea féle politikusok szavai esnek jól. Nem, a világért sem. Nekünk azok a szavak kellene, mert ezek az igazság szavai is, amit Michalache mond, meg amit Junian állít. Nem a zsidók az okai a sok bajnak. Sem itt, sem Németországban, sem másutt. A zsidók is szenvedői, áldozatai a nagy krízisnek és ők sem élnek jobban, mint minden ország lakosságának zöme. Harcolnak a minden napiért, városokban és falvakban és bizonyos,

hogy egy zsidómentes Németországban épen az volna a helyzet, mint ma. Aminthogy a romániai zsidómentes megyékben egy hajszállal sem jobb a helyzet, mint ott, ahol sok a zsidó.

Sőt, talán szomorú reá hivatkozni, de a tényeknek megfelelően, hogy a legzsidóbb megyében, Maramuresben van a legnagyobb nyomor az országban. Pedig a szájtépő, hangos antiszemitizmus érvelései után az volna logikus, ha ott mindenki dusskálna a jólétben, mert a zsidó, az „kiverekcsi“ magát. És mit látunk a valóságban? Ott a legnagyobb és legszomorubb a nyomor. A zsidómentes muscel megyei parasztlakosok bizonyára sokkal konszolidáltabb viszonyok között élnek, mint a maramuresi havasok zsidói.

Mi már régen hirdetjük ezt. Mi zsidók naponta a világba kiáltjuk ezt a napnál is fényesebb igazunkat. Most jó, hogy politikusok is állítják, népgyűléseken és a tribünökön. Ezért a sok támadás, szidás és rágalmozás után jól esik ezt hallani és meg is kell emlékezzünk róla.

A kormány nem engedélyezi a november 14.-re tervezett bucurestii cuzista gyűlést

Bucuresti. Dacára annak, hogy a bucurestii lapok hetek óta úgy irták, hogy a kormány engedélyezni fogja a november 14-ikére hirdetett nemzeti parasztpárti és cuzista nagygyűléseket, most hivatalosan közlik, hogy egyetlen pártnak sem engedélyezik a nagy összejövetelt. Pan Halippa, a nemzeti parasztpárt besszarábiai vezére néhány nappal ezelőtt úgy nyilatkozott, hogy a kormány még támogatja is a cuzisták összejövetelét, azonban ez nem felel meg a valóságnak, mert a kormány nem engedi meg

a bucurestii demonstrációt és az államvasutak igazgatóságát is utasította, hogy a kért vagonokat ne bocsássa rendelkezésre.

A Cuza—Goga párt a kormány rendelkezését tudomásul vette. Az ország zsidósága pedig megnyugodhat, mert a liberális kormány erős kézzel intézi az ország kormányzását és nincsen kitéve politikai érdekekért, hogy esetleges excesszusok ériják a cuzista agitátorok részéről.

Litvániában is zsidóellenes kilengések vannak

Kovno. Caplikas Julius tábornok belügyminiszter fogadta a litván rabbiszövetség küldöttségét, amikor is rámutatott arra a tényre, hogy az országban erőteljes antiszemita propaganda folyik, amely Telschiben és környékén nagy méreteket öltött. Némely helyen az agitátorok a tettek mezejére léptek. Két helységben, csak az utolsó pillanatban odaérkezett fegyveres erő tudta megakadályozni, hogy hasonló események ne forduljanak elő, mint Telschiben. A miniszter kijelentette a küldöttség előtt, hogy további rendellenességek nem fordulnak majd elő. Az illetékes hatóságok szigorú utasítást kaptak, hogy a rendet minden körülmények között biztosítsák. A telschii katonai parancs-

nok 18 személyt letartóztatott, akik résztvettek az ottani jesiva elleni támadásban, amikor az oblatokat bezúzták. Ezeket szabadságvesztésre ítélték.

Az új lengyel belügyminiszter meglátogatta a varsói főrabbit

Varsó. Az új lengyel kabinet belügyminisztere Władysław Raackiewicz hivatalbalépése alkalmából meglátogatta az egyházak vezetőit és ezzel kapcsolatban látogatást tett dr. Mozes Schorr varsói főrabbinál is, akit nemrégiben neveztek ki szenátornak.

A csehszlovák köztársaság évfordulója

Október 28-án volt 17 éve, hogy megalakult a csehszlovákiai köztársaság. Ez az évforduló fordulópontot jelent a csehszlovák nép történelmében. Evszázados küzdelmét valósíthatta meg, amikor újból visszanyerte önrendelkezési jogát népi élete felett. A köztársaság területén élő zsidók ebben a sorsdöntő fordulatban, gyorsan orientálódhattak, amiben nagyrésze van annak, hogy az új köztársaság élére olyan demokratikus gondolkozású férfiak kerültek, akik Masaryk elnökkel az élén, mindenkor az elnyomottakért küzdöttek és megértették az idő szavát, amely arra tanítja az emberiséget, hogy elnyomottakból nem lehetnek sohasem elnyomók. A köztársaság azonnal a nagyszerű konszolidáció útjára lépett és 11-ik év végén elégedetten nézhetnek a konstrukcionális államférfiak az eddigi végzett heróikus munkára. Európa fiatal köztársasága egészséges demokratikus alapokon nyugszik és bár körülötte

diktatórikus kormányok uralkodnak, a böles és agg elnök vezetésével a köztársaság a megkezdett és jólbevált úton halad a teljes konszolidáció és felvirágzás felé. A csehszlovákiai zsidóság hűséges és lojális polgára hazájának, viszont az ország minden tekintetben megértően viseltetik a zsidó alattvalókkal szemben. Gazdasági és kulturális szempontokból is megértéssel nézi a zsidóság életét és ha küzd is a léttel a köztársaság zsidósága, ha vannak is néhanapján szórványos meg nem értett kívánságok, vég eredményben a zsidóságnak azon kell mindenkor imádkozni, amit meg is tesz, hogy a mai alkotmányos éra, a nagyszerű elnök által inaugurált békés politika irányvonalában haladjon tovább új és nagyszerű jubileumok felé.

Október 28-án évforduló volt, amelyet együtt ünnepelt a zsidóság, a megértő befogadó gazdanéppel együtt, a köztársaság egész területén.

Edmund Baumgartent mégis megölték

Olvasóink emlékeznek, hogy egyik legutóbbi számunkban megírtuk, hogy Ratiborban (Német-Felsőszilézia) megölték Edmund Baumgarten nevű fiatal sportembert. A zsidó fiatalember valósággal meglincselte a nemzeti szocialista tömeget. A német kormány felkérte a Berlinben lakó külföldi laptudósítókat, hogy utazzanak Ratiborba és győződjenek meg személyesen arról, hogy a tudósítások nem felelnek meg a valóságnak.

A varsói zsidó távirati ügynökség kikutatta, hogy a német kormánykörök demontizálják nem felel meg a tényeknek. Baumgarten tényleg agyonverték a náci tömegek, a legbarbárabb módon. Csakhogy halála nem Ratiborban történt, hanem Szilézia fővárosában, Breslauban. Hogy az ügy nem került a nyilvánosság elé, annak a körülménynek tudható be, hogy német részről mindent elkövettek, nehogy az ügy kiderüljön.

Baumgarten halála pontosan így következett be:

Szeptember 15-én a breslaui stadionban 50.000 néző előtt válogatott meccs volt, egy német és lengyel team között. Zsidóknak szigorúan tilos volt, mint nézőknek résztvenni a mérkőzésen. Természetesen sem a német, sem a lengyel legénység között nem volt egyetlen

zsidó sem. Amikor vége volt a meccsnek, az a hír terjedt el a közönség körében, hogy „rejtett úton” mégis voltak zsidó nézők. Erre a stadion közelében levő városrészekben a zsidókat megtámadták és véresre verték. A megtámadottak között volt Edmund Baumgarten is, akinek sebesülése olyan súlyos volt, hogy a támadás után rövidesen meghalt. A „Breslaui Nachrichten” című újság még „aznap hirt adott az esetről, megírta, hogy Baumgarten megölték, mert a tilalom ellenére ott volt a tribünön, a nézőközönség körében. Ez a hír hamarosan bizonyult. Baumgarten nem volt a stadionban, hanem kint ölték meg a városban. A lapot, alighogy megjelent, elkobozták a titkos rendőrség emberei és a többi példányok már nem közzöltek az esetről semmit sem. A téves jelentés onnan származott, hogy Ratiborban is ugyanarra a napra meccset hirdettek, amelyen a ratibori és rybniki legénység küzdött volna, de ezt a mérkőzést az utolsó percben lefújták, mert a ratibori legénységnek Breslauba kellett menni.

Baumgarten egy ismert breslaui polgár gyermeke volt, aki még a világháborúban elesett.

Az apa elesett, nevét most leveszik a hősök emléktáblájáról és fiát agyonverték, a „szent horogkereszt” nevében.

Spanyolország megszigorította az idegenek letelepedését

Barcelona. A francia új idegen-törvény folytán rendkívül sok spanyol munkás vándorolt vissza hazájába és a német emigránsok közül is sokan vándoroltak Spanyolországba, ezért a spanyol kormány megszigorította az idegenekről szóló törvényt.

Az eddigi törvények szerint külföldi orvosok, ügyvédek, mérnökök csak akkor fejthették ki hivatásukat, ha előbb vizsgáztak és munkaadót kaptak. Viszont mint kereskedők, ügynökök, önálló iparosok minden további nélkül dolgozhattak, úgy hogy legtöbb zsidó emigráns ezeket a kereseti forrásokat választotta, amikor letelepedett. Az új rendelkezés szerint azonban, önálló vállalkozó is csak az lehet, aki előbb megszerzi a „carta de identidad profesional”-t. Az engedély kiadása egyelőre csak attól függ, hogy a hivatalos lapban való

meghirdetés után, jelentkeznek-e olyan belföldi, aki gazdasági kárát látja annak, hogy engedélyezzék az új iparvállalást. Hogy a gyakorlatban mi lesz a következménye az új rendelkezésnek, még nem lehet tudni. Lehetséges, hogy azzal az indoklással, hogy elegendő van a szakmában, megtagadják majd az engedélyezést. Kétségtelen, hogy a jelenlegi rezsim nem szívesen látja a zsidó bevándorlást. Ennek a jelenségnek tipikus bizonyítéka, hogy az „ABC”, „Ahorá” és „Debate” című nagy lapok antiszemita cikkeket közölnek, valamint az is, hogy René Lanos könyve „A zsidóság” ezzel a reklámfelirással jelent meg: „Hogyan védekezhet Spanyolország a zsidó bevándorlás ellen?” Ezzel a rendelkezéssel kapcsolatban azt is közölték hivatalosan, hogy állandó tartózkodási engedélyt csak az kaphat, aki egy ilyen Identitatskarte birtokában van.

A természetes arcszint csodálják és irigyelik!

Őn is szerit tehet harmatos, leányos, hibamentes arcbrre, egyszerű módon. Ez a módszer eddig már sokezer nőnek szerezte meg a friss, hamvas arcbr bájosságát.

Szabály: Esténként mossa arcát a LETON szappan krémszerű habjával. E gyengéden ható krémes habot hagyja arcán néhány másodpercig. Utána öblítse le bő melegvízzel, majd közvetlenül hidegvízzel. Ez az egész! Másnap reggel friss, bársonyos arcú arc fogja a tükörben mosolyogva üdvözölni.

Ezen módon kezelve az arcbrt, többet ér, mint bár milyen kura, különösen, ha este lefekvés előtt alkalmazza. A LETON szappan hatását nagyszerűen fokozza az eredeti LETON arctei és LEION púder.

LETON
SZAPPAN

Kapható 22 leiert

gyógyszertárban, drogeriában és illatszertárban, valamint a főraktárban Parfumeria Royal Oradea - aspassage

A bucarestii nagy zsidó hitközség 17 millió leit irányozott elő kulturális és szociális célokra. A bucarestii hitközség a folyó évre 1936 március 31-ig 23 milliós költségvetési előirányzatából 10.134.751 leit irányozott elő zsidó kulturális célokra, 6.846.103 leit pedig szociális célokra. A Keren Hajjeszod részére a hitközség az elmúlt évben 25.000 leit utalt ki. A bucarestii zsidóság ezzel a költségeliránnyal tanujelét adja annak a nagy fejlődésnek, amelyre lépett az utóbbi évek folyamán. Annál nagyobb teljesítmény ez, mivel a hitközség szociális célokra mindössze 4.470.000 leit, míg kulturális célokra 4.496.200 leit vételezett be ténylegesen az elmúlt évben és így a felmerült kiadást többletet, büdzséjének egyéb tételéből kényszerül fedezni. A hatalmas lendület kétségtelenül a hitközség jelenlegi népszerű elnökének, Dr. Birmann Zsigmond szenátornak is nagy érdeme.

— Egy zágrébi végrendelet héber aláírásának furcsa következményei. Zagreb. Még 1922-ben elhunyt Zagrebben az ortodox hitközség akkor Rotstein nevű elnöke, aki vagyonából végrendeletileg nagyobb összeget hagyományozott vallási, illetőleg jótékonyági célokra. Így többek között egy ingyen mikvora is tett alapítványt, meg egy négyszobás lakást, ahol talmudtudósok lakjanak, vagy vándorló szegények húzódnak meg egy éjszakára. A végrendeletet az elhunyt elnök héberül írta alá és ezért a zagrebi járásbírószág érvénytelenítette azt, hivatkozván a bécsi udvari kancellária régi, különféle héber aláírást el nem ismerő rendeleteire. Dr. Schick ügyvéd mint a zagrebi hitközség alelnöke felebezett és ebben rámutatott arra, hogy a régi szerb törvények nem tartalmaznak tilalmat okmányoknak héber nyelven történő aláírására vonatkozólag. Boszniában is eltörölték még a háború előtt a régi kancellária megszorításait és nincs értelme annak, hogy Jugoszláviában tovább ragaszkodjanak hozzájuk. Különben is a héber nyelv sohasem volt holt nyelv, pláne most nem az. A felebezési bíróság az ügyvéd érvelését elfogadta és a végrendeletet érvényesnek mondotta ki.

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozóhelye Bucarestiben
KATZ orth. kóser restaurant
București, str. Carol 32. I. emelet

Ugy látszik... A satu-marei főrabbi állja utját, hogy az oradcai hitközség „Népünk” elleni sajtóperében békés megegyezés jöjjön létre

Mit mond a Sulchan Aruch azokról, akik világi bíróság elé mennek?

Igen előkelő helyről kaptuk alanti levelet, amelyet minden változtatás nélkül adunk le, mert témájánál, megírásánál fogva annyira aktuális és oly érdekes, hogy bizonyára közérdeklődésre tarthat számot. Inne a levél:

„Tisztelt főszerkesztő ur!

Figyelmes lapolvasó vagyok. Olvasom a napilapokat és olvasom szorgalmasan a „Népünk”-et is. Ezt csak azért tartom szükségesnek előrebocsájtani, hogy nagyrészt a lapok tudósításaiból értesülök az eseményekről és főleg azokról, amelyek belső zsidó ügyeket pertraktálnak. Nem vagyok „pártember” és személyileg nem érdekelnek a hitközségi ügyek, pláne nem a marakodások. „Felülálló” ezekben a kérdésekben a napi harcokon és így mondhatnám, hogy objektíve szemlélem a dolgokat.

Nem tagadhatom, hogy nem üdvözöltem kitörő örömmel annak idején, amikor az oradcai hitközségről írtak s nem vagyok híve annak

sem, hogy egy főrabbi, mint ahogy a satu-mareival történik, állandóan az érdeklődés homlokterében álljon. De százszorososan elítélem azt, amit ezzel kapcsolatban láthattam és tapasztaltam. Az oradcai orth. hitközség az általuk inkriminált cikkek miatt a világi bírósághoz fordult és ott „keresi” igazát.

Engedje meg nekem, hogy a hitközségi vezetőség által indított perre vonatkozólag hivatkozzam arra, hogy ezzel a lépéssel egy igen súlyos hibát követett el a hitközség vezetősége. Olyan súlyos bünt a tradicionális törvények ellen, amelyre megfelelő perhorreszkáló szavakat nem nekem, a félig-meddig laikusnak, hanem az arra hivatottaknak kell válaszolni.

Tagadhatatlan tény, hogy a zsidó törvények a legszigorúbban tiltják azt, hogy vallásos zsidó világi bírósághoz menjen. Ennek bizonyítékául álljon itt a Sulchan Aruch megfelelő paragrafusa:

שלחן ערוך, חושן משפט סי' כ"ו סעיף א':

אסור לדון בפני דיני עכו"ם וערכאות שלהם. אמרו כדן שדנים בדיני ישראל ואפילו נתדעו ב' בעלי דינים לדון בפניהם אסור, וכל הנא לדון בפניהם הרי זה רשע וכאלו חירף ונודה והרים יד בתורת משה רבינו. הגה: ויש ביד בית דין לגרותו ולהחרימו עד שיסלק יד עכו"ם מער הבדו.

Sulchan Aruch, Chosen Mispot traktusának 26. szakasz 1. pontja következőképpen hangzik magyar fordításban.

„Tiltva van zsidónak idegen bíróságokhoz és törvényszékekhez fordulni, még akkor is, ha azok ugyanolyan formában itélkeznek, mint a zsidó bíróságok. Még akkor is tilos, ha mindkét fél kölcsönösen megállapodott, hogy idegen bíróságokhoz terjeszti elő ügyét. Bárki, aki idegen bírósághoz fordul, „rósó”-nak nyilvánítottatik és olyanak tekinthető, mintha káromolná, átkozolna és a kezét emelné a Mózes törvénye ellen.

Ehez kiegészítésül a RMO hozzáfűzi, hogy: az egyházi bíróság tartozik kiközösíteni és chérembe tenni a világi bírósághoz fordulókat mindaddig, amíg az idegen bíróság kezét zsidó társáról le nem veszi.”

Az, hogy fenti idézet szöszerint fedi az eredetit, vállalom a felelősséget és nyugodtan vállalhatja Ön is Főszerkesztő ur.

Mint említettem, távol állok ezektől a harcoktól. De mert olvastam, hogy milyen csunya harc dúl a törvényszék előtt Önök között, mert olvastam, hogy a hitközség vezetősége napokat tölt a bírósági folyosókon (erev jomtevek, hosanorabbokor stb.) nem tudom megérteni, miért kell minden zsidó tradíció ellenére egy ilyen ügyet odavinni?

De ezen felül olvastam azt is a napilapokban és olvastam Önöknél is, hogy annak dacára, hogy ennek a pernek meg sem kellett volna indulni a bíróság előtt, mégis odajutott már, hogy a békés megegyezésnek semmi sem állott útjában. Olvastam, hogy egy idegen rabbi személye miatt, nem lehetett mégsem megegyezni, hanem minden tételes törvény dacára, tovább folyik ez a csunya, zsidó közülethez nem méltó harc a bíróság előtt.

Azt vagyok bátor kérdezni, miért kívülről ember, hogy hol vannak azok az egyházi fórumok, (rabbiáság) amelyeknek ilyen esetben figyelmeztetni kellene a hitközség vezetőségét, hogy egy ortodox hitközség vezetőségének megem szabad áthágni a „Sulchan Aruch” törvé-

nyét, amely éppen olyan fontos, éppen olyan lényeges, mint a többi törvények, mint a kóserság, vagy mint a szombat.

Ezt kérdezem önöktől és erre szeretnék valakitől választ, mert ha ez a destrukció tovább folyik, a zsidó berkeken belül, nem lesz

csodálatos, ha a kívülállók és bennünket gyűlölők mellett, sok olyan zsidó testvérünk is akad majd, aki önmagunkat fogja megutálni — és nem ok nélkül.

Ki ad választ nekem és sokezernyi velem egyformán gondolkozónak arra, hogy akár van egy hitközségnek szennyese, akár nincs, minnek a világi bíróság elé vinni. Bűn már maga az, hogy idáig jut el a gyűlölködés és egyetértés és összetartás helyett, bíróság elé kell kerüljenek olyan ügyek, amelyek nem a zsidóság dicsőségét hivatottak öregbiteni.

Tisztelettel

Aláírás

Egy hű olvasójuk.

Megjegyzés

Leközljük fenti levelet, dacára annak, hogy korábban elhatároztuk, hogy nem írunk a „Népünk” sajtóperéről és hallgatni fogunk azokról a csunya egyenetlenségekről, amelyek nem szünek meg irritálni az erdélyi zsidó közéletet. De mert naponta adódnak újabb események és mert a harc, amelyet ma már kimondottan ellenünk folytatnak, nem ismer pardont, mégis írni kényszerülünk róla és azért adtuk a fenti levelet is.

Több hitközségi vezető tagtól is megkeresés érkezett hozzánk olyirányban is, hogy miért perel egyáltalán a vezetőség a hitközség nevében, amikor arra semmiféle meghatalmazást nem kapott a megfelelő fórumoktól. Miért ad alkalmat ama feltevésre, hogy csak azért perelnek a hitközség nevében, mert így a hitközség presztízsét vehetik igénybe és a felmerült horribilis költségeket is a hitközség kasszájából utalhatják ki. Az is érdekes, hogy a hitközség számos elnökségi tagja nem is tudja, mi folyik a háta mögött, őket egyáltalán nem informálják az ügyekről.

Most még kiegészítésül azt kell hozzáfűzük fenti levélhez, hogy miért kell a satu-marei főrabbit folyton és minden ügyben belevonni? Miért kell például egy konfliktusba, amelyről a levél is szól, s amely ma a világi bíróság előtt fekszik, minden zsidó jog és törvény ellenére folytatni, amikor a békés megegyezés lehetősége lett volna. Mi elmentünk az engedékenység legvégső határáig, magasabb zsidó szempontokat tekintetbe véve és mert mi érezzük annak

KALODONT tanácsolja Önnek ma: 2 x naponta --- ex helyes!

Mindenki előtt ismert tény, hogy a fogak között fennakadó ételmaradékok — a száj cca 37 fokok hőmérsékletében — 10-12 órán belül erjedésbe mennek át. Tehát nyilvánvaló, hogy nem elegendő fogainkat egyszer egy nap mosni, kétszer egy nap és rendszeren, ez a helyes!

És most felelje el, hogy a Kalodont 3 kiváló tulajdonsága biztosítja a helyes fogápolást:

1. a speciális fog-és száj-szappan enyhe habja alaposan megtisztítja a fogakat, ot is ahová a fogkefe nem juthat el;
2. a különlegesen finom tisztító anyag kifehéresíti a fogzománcot, anélkül hogy azt megtámadná;
3. a Dr. Bräunlich által összeállított Sulfurizin-Oleof fokozatosan távolítja el a fogkövet és megakadályozza az újra-képződést.

KALODONT

FOGKÓ ELLEN

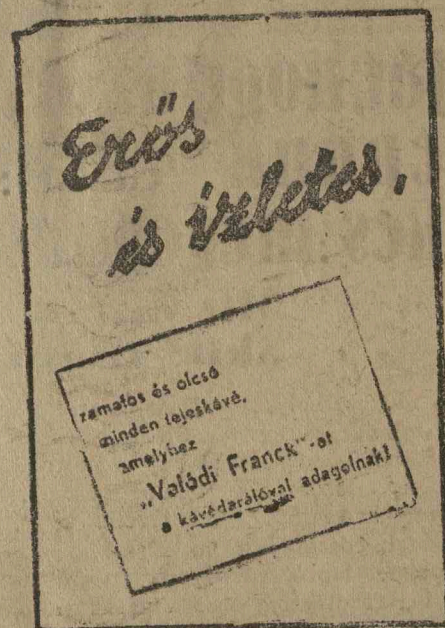
morális súlyát, hogy egy világi bíróság elé kerüljenek teljes intern zsidó ügyek, amelyek szellőztetése nem lehet közömbös sem nekünk, sem a hitközségeknek. De mi érezzük a felelősség súlyát és ezért akartunk koncessziót tenni. Akartunk és még sem lehetett.

Miért? Nagyon egyszerűen azért, mert az oradeai hitközség vezetősége, amely mióta a fenti levél közli a „Sulchan Aruch” tételes törvényét szó nélkül áthágja, most egyszerre hyper-vallásos lett és addig nem akar tudni a békés megegyezéstől, amíg mi nem kötelezzük magunkat arra, hogy 1938. végéig nem írunk Teitelbaum Joél satumarei főrabbirol semmit. Mi kérdezzük már hetek óta önmagunktól és kérdezi tőlünk az egész közvélemény, mi jogon akarja védőjeként feltolni magát az oradeai hitközség vezetősége a satumarei főrabbinak? És mi köze egy közöttünk folyó vitának, a satumarei főrabbi személyéhez? Titok ez, amelyre csak egy válasz lehet. Valószínűleg az oradeai orth. hitközség vezetősége legfőbb egyházi fejének a satumarei főrabbit ismeri el, bár sem jogilag, sem emberileg ez az „erdélyi orth. püspök”-i cím sem őt, sem mást meg nem illet.

Nálunk nincsen papi hierarchia, nálunk nem lehet „legfőbb egyházi méltóság”-ot kitűzni és főleg mi nem köthetjük le magunkat, hogy a kritika „felségjogát” elvegyék tőlünk. Mi nem vagyunk egyetlen közületnek sem függvényei. Mi teljesen függetlenek vagyunk mindentől és mindenkitől. Most azt kérnek tőlünk, hogy erről a sajtó részére legfőbb és leghisztelesebb jogról mondjunk le? Véletlenül Teitelbaum Joél egy világnézetet képviselő, harcias egyéniség, aki gyújtópontjában áll az egész erdélyi zsidó közéletnek. Hát a vele szemben gyakorolt kritika jogáról mondjunk le? Mi, akik az áskénáz mentalitást és az igazi chasszidikus felfogást védjük meg immáron hét esztendeje az ál-chassid erőszakos tulkapásokkal szemben, most erről a jogunkról mondjunk le? Hiszen ha egy szürke kis rabbiéskáról volna szó, aki a legyek sem ártott eddig, kellené kötelezettséget vállalni, hogy nem fogjuk kritizálni, még azt sem tennénk meg. Hát még a satumarei főrabbirol, aki inscennálta a carei, satumarei, nagy világrosszó veszekedéseket. Történelmi tények azok, amelyeket megirtunk és elvitathatatlan, hogy mi egy harcot kezdünk, az igazság erejével és ebben megtorpanunk nem szabad. És ennek a kristálytisztá elvnek dacára, jön az oradeai orthodox hitközség ASKENAZ vezetősége, amelynek iskolájáról mondotta ezernyi tanu előtt a satumarei főrabbi, hogy „Schmadschul”, amelynek intézményeit megveti, amelynek szellemi vezéreiről állandóan gúnyosan és lekicsinylőleg emlékszik meg és most ez a hitközség vezetősége jön és akarja megvédeni Teitelbaum Joél főrabbit — velünk szemben?! Annak a főrabbinak „presztizsét” védik meg, akinek vagy híveinek iniciatívájára csak az elmúlt napokban vonult ki vizsgálóbíró és ügyész Careibe, ahol megfelelő megjegyzésekkel kísérték ezt a botrányos zsidó heccet. Vagy ami szintén csak a napokban történt (apunk legutóbbi számában is foglalkoztunk vele), hogy Dejen, az ő „chasszidjai” akik a déji főrabbi és az orth. Központi Iroda iszúrja dacára külön templomba tömörülnek, ellene vannak annak, hogy a jelenlegi főrabbi fia legyen a „ros-bézdin”, mert nem a satumari főrabbi protezséja, vagy ija-fia, akit oda akar ültetni. Mutassanak egyetlen erdélyi orth. hitközséget, ahol nem volt még veszekedés, vita,

vagy harc a satumarei főrabbi miatt. És most jön az oradeai hitközség és meg akarja tiltani nekünk, hogy három évig ne írjunk róla. Ugy szabja ezt nekünk feltételül, mintha már az oradeai hitközségben is Teitelbaum Joél főrabbi akarata dominálna. Nem írjuk, hogy „örület”, mert nem akarunk újabb sojtóport, de megáll az ember esze, amikor elgondoljuk, hogy Fuchs Benjámín főrabbi hitközségének elnöksége követeli ezt tőlünk! Hát már valóban felfordult minden? Hát már tényleg nem lesse látni, hogy ebben az erdélyi káoszban, hol kezdődnek és végződnek a dolgok?

Mi unjuk már ezt a sok „teitelbaumizmust”. És mi volnánk a legboldogabbak, hogy a naponta előadódó világrengető események mellett nem 1933-ig, hanem 1950-ig nem kellene soha többé egy betűt sem írni róla. Vagy ha igen, akkor úgy mint írunk a többi főrabbirol, ahogy írunk a sighetiről, ahogy írunk a wischnitziről, ahogy írunk a szapolcairól, a dejiről és a többiekrol mind. Hát miért éppen ő kivétel? Valószínűleg nem bennünk van a hiba. Mert mi mindenkor tiszteljük a tudást, a kort, a tekintélyt, tiszteljük más emberek vonzalmát, de amikor azt látjuk, hogy egy egész ország rész zs. dóságának nyugalma zavarja meg állandóan egy főrabbi, az ellen nem három évre, hanem három napra sem tudjuk felfüggeszteni a harcot mindaddig, míg valóban béke és nyugalom nem költözik be a hitközségek házaiba. Ha majd Careiben és Satumaren, De-

jen és Oradeán, Clujon, az orth. Központi Irodában és mindenütt és mindenkor a béke fogja jótékony fátylát borítani a zsidó életre, akkor mi sem fogunk többé írni róla. Sem jót, sem rosszat. Illetőleg százszor inkább jót, mint egyszer rosszat. De addig előttünk szent a szabad véleménynyilvánítás joga és ettől nem tántorodunk el soha, mert ez a sajtó létalapja és jövőjének sziklaszilárd örök bázisa.

Viták a berlini olimpiád körül Amerikában

New-York. Jeremiah T. Mahonay, az American Amateur Athletic Union elnöke nyílt levelet intézett az USA német olimpiai szervezeti bizottság elnökéhez dr. Theodor Lewald-hoz, amelyben többek között ezt írja: „Alapos bevizsgálás után megállapítottuk, hogy a német zsidók — nem értem miért tagadja ezt le — nem vehetnek részt a nagy nemzetközi olimpiai játékon. Ha most nem agítálnak nyíltan a zsidók részvétele ellen, az annak tudható be, mert a tréninget és a versenyben való részvételt nem engedik meg, úgy hogy a zsidó sportolók végeredményben, vagy eltávoznak Németországból, vagy öngyilkosok lesznek”.

A Harwald egyetem, a Boston College és a Columbia University diáksportegyletek elnökei mozgalmat indítottak, annak érdekében, hogy a diák-sportegyletek tartsák távol magukat a berlini olimpiásról. A németekben Németországból visszaérkezett Sherill tábornok viszont a részvétel mellett van és „figyelmeztetést” bocsájtott ki a zsidókhöz, amelyben a következőket mondja: „Ha az amerikai ifjúság észrevénné, hogy az itteni zsidók a részvétel ellen dolgoznak, akkor olyan antiszemita hullám fogja előtenni az országot, amelyre még nem volt példa és 20 évig ez aligha fog lecsillapodni”.

Az újonnan alakított „Committee on Fair Pay in Sports” felhívta Sherill tábornokot, hogy próbálja igazolni, hogy a zsidó sportembereket nem üldözik Németországban. Ezt annál kevésbé van módjában megtenni, mert hiszen páratlan emberek igazolják, hogy igenis elnyomják őket. A felhívást aláírták Georg Gordon Battle, amerikai ügyvéd, a „Federal

Council of Churches in Christ”, dr. Henry Smith Leiper, azonkívül a következő kormányzó: a Massachusetts állambeli Carley a „Century Christian” kiadója dr. Paul Hutschinson és a „Nation” szerkesztője Oswald Garrison Villard és még számos amerikai előkelőség és sportember.

A Deutsche Nachrichtenbüro néhány nappal ezelőtt egy newyorki jelentést közölt, amely szerint amerikában Olimpfe Comités „egyhangilag és végérvényesen” úgy döntött, hogy az amerikaiak résztvesznek az 1936. évi olimpiadon. A DNB. bizottság most közli, hogy ez a jelentés nem mindenben felel meg a valóságnak.

A berlini olimpiai bizottság megbízásából dr. Theodor Lewald a Kaliforniában levő vívóbajnoknőnek Helene Mayernek, aki egy offenbachi zsidó orvosnak leánya (anyja nem zsidó) levelet írt, amelyben meghívja a berlini olimpiadra. Mayer kisasszony elfogadta a meghívást. Mérvadó körök szerint a bajnoknő csak németországi rokonai unszolására vállalta a meghívás elfogadását, mert félték a retorzióktól.

Sherill tábornok szerint a meghívás bizonyítéka annak, hogy a zsidó játékosokat nem diszkriminálják a németek.

Az igazság mégis az: hogy a zsidó játékosok nem vehetnek részt a berlini sportünnepségeken.

— Egy arab „Stürmer” Amint a londoni Jewish Chronicle írja, Irakban mindinkább erősödik a nemzeti szocialista befolyás. Így a baszadadi „Lisanul Heyada” c. lap azt írja többek között: „zsidóság, bolszevizmus, cionizmus egy helyről erednek. A zsidók főfeladata, hogy a Nilustól az Euráteszig kezükbe kerüljön minden.” Azután beszámol ugyanez a lap a berlini Streicher-gyűlésről és azt írja: „A zsidók az ördög szülöttei. Ki kell irtani őket.” Követeli még az arab újság, hogy küldjenek el minden állami szolgálatban levő zsidó alkalmazottat, „ezeket a nyomorultakat” mert „Irak államot meg kell menteni.”

— Házasságokat a legnagyobb titoktartással és a legbiztosabb eredménnyel közvetít, a széleskörű összeköttetéssel rendelkező „MIREA” iroda. Cluj, Regele Ferdinand 116. Telefon 142.

Tanuljon Ön is a más kárán!

Ruhatestést, vegytisztítást csakis

VÉGH cégnél végeztesse

Mindig sikeres szép munka! Legolcsóbb árak!

Str. Crinului 5. Telefon 1-08

Piața Regina Maria 2. Telefon 2-17.

Str. Avram Iancu 16.

HIREK

A „Népünk” cikkeinek utányomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5696

Péntek: Chesvan 12. Nov. 8.

Szombat: Chesvan 13. Nov. 9.

Heti szidra: לך לך

Heti haitóra: למה חאמר

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4:50

gyertyagyújtás 5:00

Istenisztelet kezdete 5:05.

Szombat befejezése 6:00

Stefan Zweig írja:

Zsidó világszervezetet a gyűlölködés ellen!

Minél jobban meg akarjuk erősíteni a lelkiünket, annál jobban óvakodnunk kell attól a csalóka optimizmustól, hogy a közeljövőben a világrend erkölcsi alapokra helyezkedik és hogy ezután már a józan ész és logika fognak dönteni az emberiség életkérdéseiben. — köztük a zsidó kérdésben is.

Tul vakmerő dolog volna: ha ilyen csodában reménykednénk. A világ még ma is a világháború által okozott izgalmi állapotban van és az intellektualisok ma kevesebb eredménnyel apellálhatnak a világ leküzdésére, mint valaha. A világháború előtt lehetséges volt, hogy az erőszaknak olyan elszigetelt megjelenései is, mint Ferrer agyonlövés, vagy a Dreyfus-ügy, kiváltsák az egész kulturális világ megmozdulását. Ma, amikor a brutálítás és erőszak tényei naponta kerülnek a szemünk elé, az állandó izgalmak végzetesen meggyengítik az erkölcsi visszahatás erejét.

Eppen ezért nem is hiszem, hogy lenne valami gyakorlati eredménye a diktatúrák ellen irányuló mozgalomnak és épp oly kevésbé hiszem, hogy a kormányokat határozott fellépésre lehetne bírni azok ellen a megaláztatások ellen, amelyeket zsidók és katolikusok kénytelenek elszenvedni.

Minél kevesebbet remélhetünk, mi, zsidók kívülről, — és hol van még az erkölcsi felháborodástól a tényleges segítség? — annál inkább a magunk erejére kell támaszkodnunk. Azonban, ha pesszimistának tartanak is meg kell mondanom, hogy mi, mint összesség, aldatlanul keveset tettünk érte, hogy megteremtjük a magunk valóságos egységét ilyen katasztrófális támadásokkal szemben. Nem szerveztünk meg eléggé. Nem vetettük meg alapját egy nemzetközi parlamentnek, amely ébren figyelje a politikai fejleményeket. Nem alapítottunk akadémiát, sem más olyan kulturális intézményt, amely szervezhetné a mi intellektuális erőnket. Nem állítottuk fel a magunk külön rádióját, amelyen naponta szólhatnánk a tizenharmillió zsidóhoz és velük az összeköttetést megteremthetnénk messze országokon át. Nincsen semmi olyan szervezetünk, amely nagyértékű volna a náci szervezetekkel. Egyáltalán semmi egység a mi eljárás módjainkban és életünk vitelében.

Elsősorban az egységnek teljes hiánya, — ez tette olyan erőssé ellenségeinket. Tragikus ez a vallomás, de úgy van, hogy a zsidó nép még nem fogta fel teljesen a maga kritikus helyzetét, még nem ért el ahhoz a kollektív magatartáshoz, amelyre a közös vesztélyben kötelesek azok, akiknek becsülete is veszélyeztetve van. Amíg Németországban a mi testvéreink a legborzalmasabb körülmények és megalázások között élnek, alig mernek kimozdítani lakásaikból, az alatt a náci földjén kívül zsidók és zsidónők úgy élnek világukat, mintha mi sem történt volna. Mialatt német zsidók száműzetésben élnek, — páriák a maguk szülőföldjén, — az alatt más zsidók játszadoznak: társas játékokat játszanak egymás között. Végzetes félreértése a sorsközösségnek.

Ez a pont, ahol az intellektualisoknak úgy kellene szinte brutális erővel porondra lépniük, mint a biblia profétáinak. Az ő kötelességük volna, hogy egységbe foglalják a zsidóságot és méltó viselkedésre tanítsák a mai válságos helyzetben. Bizonyára a jótékony és segítő mozgalmak is szükségesek és jók ezekben az időkben, de ez nem elég. Nem az alkalmi nagy adományokra és alamizsnákra van szükség elsősorban, hanem a teljes egység és szolidaritás a fontos: gondolatban, érzésben, életvitelben. Ez a pont, ahol elsősorban a zsidó intelligencia vezetőinek kell kiállniuk zsidóságukkal zsidóságukért. Magunknak kell példát mutatnunk.

Palesztina talán nem a teljes megoldása a zsidó problémának. De talán azt lehet mondani, hogy az isteni kegyelem megnyilatkozása, hogy egy zseniális gondolat a kellő pillanatban vált valósággá. Palesztina kritályosodási pontja a zsidó erőnek, amelyből még kisarjadhat annak az egységnek gyakorlati megvalósulása, amelyért mi morális okfejtéssel küzdünk.

— Prosnitz (Csehszlovákia), a városban folyó csatornázási munkálatok alkalmából régi sírokra bukkantak. Megállapították, hogy egy zsidó temetőből származnak, amelyet 1802-ben szüntettek meg. A feltárt és kiásott csontokat elszállították a zsidó temetőbe.

**A LEGJOBBAT VÁSÁROLHATSZ
STR. AVRAM JANCU 1 SZÁMALATT**

— Cseh-zsidó mérnökök Palesztinában. A luzerni cionista kongresszuson beszámoltak arról a nagyszabású építkezési tevékenységről, amely Palesztinában folyik. A német emigránsok például 1934-ben 640 épületet emeltek. A hírek többek között arról is szólnak, hogy az építkezéseknél sok csehszlovákiai származású mérnök is van, akik ott munkásságuk számára hálás talajra találtak. A legtöbb csehszlovákiai mérnök Tel-Avivban dolgozik.

— Sven Hedin is zsidó ősoktól származik. Wien. A napokban ideérkezett világhírű felfedező nyilatkozott a sajtó képviselői előtt és kijelentette, hogy részben zsidó ősoktól származik. Dédnagyapja Németországból vándorolt ki és Broy volt a neve. Később a Berliner nevet vette fel, amelyet később Hedin-re változtatott. „Legalább egy tizenhatodrészem zsidó ősoktól való” mondotta mosolyogva a híres tudós, aki különben legutóbb felfedező utjáról tartott előadást.

— A lengyel polgárok egyenjogúsága. A lengyel sejm egyik plenáris ülésén Kosciolkowsky miniszterelnök kifejtette a kormány programját, amikor is részletesen foglalkozott az azal, hogy az állam minden egyes polgára nemzetiségi és vallási különbség nélkül tartozik az állam érdekében dolgozni. „Viszont a hatóságok is” — jelentette ki a miniszterelnök — „kötelesek minden egyes polgárt egyformán kezelni.” Az állami költségvetés hiányainak fedezetére a miniszterelnök kijelentette, hogy a jövedelmi adókat emelni fogja. Viszont a parasztság adózási terhein könnyíteni fog. Ez az intézkedés azt jelenti, hogy amint azt a régebbi kormány is tette, erősen szorítják a városi polgárságot a nagyobb adózás végett, viszont ezzel kapcsolatosan a zsidóság adóterhei is növekednek, mivel nagyrészt városi lakosok.

— Megalakult a palesztinai aeroklub a „Hagamal Hameofef”. Varsóból jelentik: Halberstadt D. tanár Palesztinából Varsóba érkezett, hogy a megalakult „Hagamal Hameofef” (a repülő tevé) nevű aero-klub részére repülőgépet vásároljon. A lengyel-palesztinai kereskedelmi kamara legutóbbi ülésén jelentést tett Halberstadt mérnök a klub működéséről és elhatározták, hogy 3000 zlotyval járulnak hozzá a klub működéséhez és elhatározták, hogy egy repülésügyi szakosztályt is felállítanak a kamarában.

— Erős angolelles propaganda Közéleleten, Páris. A legújabb kairói jelentések szerint a Levanten erős angolelles mozgalom észlelhető. A propagandát Emir Shekib Arslan kezdeményezte és az utóbbi napokban mindnagyoöb hullámokat vet. Emir Shekib Arslan igen közeli kapcsolatokat tart fenn az olaszokkal. Francia mértékadó körökben is nyugtalansággal szemlélik az angolelles propagandát, mert a szíriai arab nacionalisták is résztvesznek ebben és ellenségesen viseltetnek a franciákkal szemben is.

— Visszaküldött lengyelországi bevándorlók perlik az angol kormányt. Varsó. Nyolc lengyelországi bevándorlót, akiknek rendber volt minden iratuk és szabályszerű vizummal is rendelkeztek, a haifai kikötői hatóságok nem engedték partraszállani. Most a nyolcan perlik az utiköltség és okozott károk erejéig az angol kormányt. Az ügy háttere a következő: Némrégiben egy magasrangú arab tisztviselő ellen vizsgálat indult, mert az immigrációs hivatalban visszaélések történtek. Elrendelték egyidejűleg, hogy hozzáfartozói engedélyeket nem fognak elismerni, amennyiben ennek a hivatalnak aláírásával vannak ellátva. Ezzel kapcsolatban a bevándorlás ellenőrzését rendkívül megszigorították, ugyanígyra, hogy a Jomkippur előnapján a „Kosciusko” gőzös fedélzetén érkezett utasok közül 26-ot nem akartak leengedni a hajóról. A kikötést követő napon 18 személy partraszállhatott, viszont nyolc személynek vissza kellett térni hazájába. Később ez a nyolc személy is kimutatta, hogy vizumukat a varsói angol konzul állította ki és semmiféle kapcsolatban nem állottak azzal a nyomozás alatt álló rendellenességgel, amely a bevándorlási hivatalban volt. Ezért perlik ezek az angol kormányzatot és jogi körök véleménye szerint meg is fogják nyerni perüket.

— Két és fél zsidó. A debreceni egyetem orvosi karán ötven elsőéves hallgatót engedélyezett a minisztérium. Ennek 5 százaléka két és fél zsidó lett volna. Ezt a számot lefelé kerekítették és mindössze kettőt vettek fel, közülök az egyik kitért. Állítólag a felvételi kérelemhez még zsidó okmányok voltak mellékelve. A kitérés nyilván időközben történt meg. A zsidóság így joggal tarthat legalább még egy helyre igényt. Voilá: numerus clausus!...

— Saját gyártmányu cipőt, garanciával legolcsóbban vehet SZIRMAY-nál, Oradea, Sas-palota.

Kérjük mindenütt az
»ACBA-IUCIA«
antiszeptikus pipere szappant

Kézmosáshoz használjuk az olcsó
és kiváló minőségű medve védjegyű
»URSUS« szappant
Gvártja:
Breckner János r. f.
Alba-Iulia

Meghalt professzor Sylvain Lévi. Párisban hirtelen meghalt az ismert francia-zsidó orientalista az Alliance Israélite Universelle elnöke Sylvain Lévi. Az elhunyt 72 éves volt, akinek a tudományos világban nagy neve volt, mint szanszkrit-szakértő, tanár és 1904-ben a szanszkrit-osztály igazgatója. A becsletrend lovagja is volt. Október elején még résztvett a római nemzetközi orientalista kongresszuson, ahol a külföldi delegátusok nevében üdvözölte a kongresszust. Ez alkalommal a többi zsidó tudóssal együtt IV. Pius pápa magánkihallgatáson fogadta. Tudományos munkássága főképp az indusok vallási életéről mozgott. Az indus színházak történetéről írott könyve alapvető munka. Megemlítendő még az 1926-ban megjelent „Les Indes et le monde” című műve. A francia zsidóság életében igen jelentős szerepet vitt Sylvain Lévi. A versaillesi békekonferencián ellene volt a zsidó nemzeti otthon létesítésének és az anticionista zsidók álláspontját képviselte. Evekig benne volt az Alliance vezetőségében és az utóbbi időkben annak elnöke volt.

— Dubnow: 75 éves. Prof. Simon Dubnow, a reprezentatív zsidó történész, „A zsidó nép világtörténelme” szerzője szeptember 29-én, roshasono második napján lett 75 éves. Dubnow 1860-ban Matislawé-ben (Mohilev tartományban) született. Élete maga is jelképezi a zsidóság történelmét. Hosszu ideig Oroszország különböző tudományos központjaiban működött és alkotott. A bolsevizmus kitérésre elköltözött Berlinbe. Innen a hitlerizmus elől Rigába kellett menekülni.

— Ludwig Thoma özvegye. Ludwig Thoma a német irodalom egyik legnagyobb alakja. Bajor paraszttörténetei klasszikusokká váltak. Szindarabjait az egész német birodalomban játszik. Thoma özvegyét, aki Tegernsee bajor faluban él, a héten kiutasították, mert kiderült, hogy nem árja származású, szülei zsidók voltak. 24 órán belül el kellett hagynia a házat, amelyet férje számára épített.

— Az új görögországi zsidó képviselő II. György királynál Londonban. London, Peppo Malk, az új parlamentbe megválasztott zsidó képviselő meglátogatta a legközelebbi trónjára visszatérő II. György görög királyt londoni tartózkodása alkalmából, ahol egy nemzetközi gazdasági konferenciára utazott. Malk régen ismeretes royalista beállítottságáról.

Al mihaileni 200 éves zsinagóga a tűz martalékaul esett. Szerencsétlen véletlen folytán borzalmas tűzvész ütött ki a 200 éves mihaileni (Moldova) zsinagógában. A tüzet nem lehetett okálizálni, mivel az egész épület fából volt és a tűz egyre jobban elharapódzott, majd áttért a szomszédságban levő másik templomra is. Mindkét zsinagóga porráégett és csak egyet lenegy Tórárt sikerült kimenteni a tűzből.

„Tejet és kenyeret kérünk!” A „Tej hét” alkalmával gyermek csoport vonult fel Bucuresti utcáin. A csoport élén intellektuális zsidó lányok haladtak, „tejet és kenyeret akarunk” kiáltásokkal. A felvonulást a hatóság szétosztatta és a vezetőket pedig letartóztatta. Négy heti vizsgálati fogság után végre meghozták a paraszthaló ítéletet, mely egy-egy havi fogházzal sújtotta a felvonulás vezetőit.

Egy összeomlott élet...

Egy ember él, küzd és dolgozik abban a reményben, hogy egy kis polgári vagyont szerezz, azután lehet, hogy évtizedek alatt még egy házra is telik, öregségére meg nyugodtan fogja pipáját szívni az ámbituson. Ez a normál ideál minden polgári gondolkodású zsidó előtt. Így volt ez valószínűleg Doppelt Miksa oradeai ecetgyárossal is, aki jött-ment és dolgozott a kenyeréért és egzisztenciájának fenntartásáért. Azután jött egy üzleti konfliktus. Mellekes, hogy miképpen, és az sem fontos, hogy a nagyhatalmu gyár, amellyel szemben állott, élete védelmére, miképpen nehezedett rá, erre az iparra. Szegény Doppelt Miksa harcolt küzdött a maga kis egzisztenciájáért, mely élet cél lett nála, az a meggyőződés érlelődött meg benne, hogy ezzel a szakmával él vagy hal. Számára nincs az életnek más célja, minthogy ecetgyártással kell kenyerét megkeresnie. Mellekes dolog ezuttal az is, hogy tévedett-e ebben szegény Doppelt Miksa. Valószínű, hogy más téren talán még nagyobb eredményt ért volna el. De bántotta az, hogy elseperje őt egy nagy hatalmu, nagytökéjú vállalkozás. Hogy neki azért ne lehessen ecetet gyártani mert a „Töke” nem engedi. És ez az „azértsem” — életébe került a negyven éves embernek. Több mint egy évig harcolt a nagyhatalom ellen. Őt nem érdekelte az abesszin front, talán nem volt a világnak eseménye, amely felért volna szemében, az ő élethalál harcával. Mert a szó legszorosabb értelmében „élethalál” harc volt ez, amiért életét adta Doppelt Miksa oradeai ecetgyáros. Üldözte őt a nagy szakmabeli hatalom és támadták a lapok is. Ő még harcolt két ségbeesetten, kora reggeltől, késő estig. Míg most nem bírta tovább. Összeroppantak idegei. Elrohant még, mintha utolsó menedéket keresett volna, a wischnitzi rabbihoz, de már akkor zavart volt, már akkor fantomok ellen küzdött újságlappal kezében. És jajveszékelt, sirt és a megroppant szervezet nem bírta tovább. Másnap már meghalt. Életerős, negyven éves ember volt Doppelt Miksa. És meghalt az életküzdelem frontján. Embertársának ne mosolvgjunk, hanem sirjunk e tragédián. Mellekes, hogy ki mit tart — életcélnak. Az egyik ember meghalt az eszmééért, a másik azért az igazságtalanságért, amely őt élet egzisztenciájában éri. És hogy a tragédia teljes legyen, halála napján jött az irás amely teljes mértékben rehabilitálta a meghalt szerencsétlen kereskedőt. Ha előbb érkezik 48 órával, akkor talán az élet sem roppan össze. De ez is sorstragédia. Sorstragédia — a mi időnkben...

A valachizmus emelkedésén és gyarapodásán. A timisoarai Vestul című lap érdekes cikkben fejtegeti a valachista mozgalom létrehozójának, Vajda Jándornak valachista szellemének a praktikus életben való alkalmazását. Kitűnik, hogy G.odeniben Jud. Mures, ahol a vezérnek birtoka van, tizenkét alkalmazottat foglalkoztat és még csupa véletlenségből sem akad közöttük egyetlenegy román sem, hanem — kivétel nélkül — mind magyar. Ugyancsak a tg.-muresi „Discomnal”, amely fia, Mircea Vaida mérnök vezetése alatt áll, 58 tisztviselő közül csak egy román. Mi, akik állandóan a kisebbségi érdekekért küzdünk, nem óhajtjuk ezt bűnül felróni neki, hanem éppen azt akarjuk kihangsúlyozni, hogy a mi küzdelmünk a valachista mozgalommal éppen annál a pontnál ütközött össze, amikor a munkabeosztásokat fajilag, nem pedig rátermettség szerint óhajtjuk elosztani, ami erős defektusokat idézne elő a termelésben. Reméljük, hogy ezek a praktikus dokumentumok megcáfolatlanul igazolni akarják, hogy a tévutra tért vezér revízió alá vette álláspontját és ezuttal nem alacsonyrendű fajelmélet-doktrinák szerint fogja az embereket és a munkát elosztani, hanem — mint tettei bizonyítják — a tehetség és a rátermettség alapján, amely több becsületet fog hozni Romániának, mint holmi ökölcsepások.

Ujabb ezer lejes bírói napidijakra van kilátás az oradeai hitközségben. Ismeretes olvasóink előtt az a sok per, amelyet az oradeai orth. hitközség jelenlegi vezetősége kezdeményezett alkalmazottai ellen, amely sok száz-ezer lejébe került már a hitközség adófizető tagjainak. Most ujabbban egy Gottlieb Léd nevű tisztviselőjének, a kaszaver dajén vejenek aki 12 évvel ezelőtt foglalta el rabbi minőségben állását a vágóhidon, mint „rajé”. — Gottlieb egy nyolcgyermekes családapa, akinek elküldésére semmi néven nevezendő ok nicsen. Amikor az ok nélkül a kidobásra tett alkalmazott tiltakozott elbocsátása ellen, azonnal elküldték Weinberger nevű küldöncüket, az Ullmann István és Ábrahám családjának kreaturáját Satu Mare-ra, hogy tanácsot kérjen az ottani főrabbitól. Majd Sacueni-be mentek, ahol szintén tanácsot kértek. Végül a tasnádi főrabbit is megkérdezték, aki határozottan ellene van a din-tóranak, mert azt el kell vesztse a hitközség. Viszont a többi megkérdezett mellette van, mert ezzel újabb lehet néhány „bíró”-nak napi ezer lejes és kortesekből álló vezetőknek külön keresetet biztosítani legalább négy héten át. Erre megy az egész, még bizonyára az is cél, hogy ezt a kenyeretlenségre ítélt embert kidobják, csak azért, mert már van egy protezséjuk, akít el akarnak helyezni helyébe. Vagy a satumarei főrabbinak, vagy az oradeai hitközségi vezetőségnek, vagy csak az Ullmann István és Ábrahám családjának. Kétségtelen, hogy ujabb jusztic-mord készül, de ez a szivtelen rezsím — semmi áldozattól sem riad vissza, amikor önző célját kell folytatni és ezért még tisztességes nyolcgyermekes családapákat is el akar kergetni, vagy kényszernyugdíjazni és drága költségen din-tórákat fölöslegesen összehívni. — Ez a „vonalvezetés” a mai hitközségi vezetőségben Oradeán.

A palesztinai kormány kilencmillió font pénzfölöslege. A jeruzsálemi hivatalos lapban most jelent meg a palesztinai kormány 1933 április 1-től terjedő 1936 április 1-ig szóló költségvetési év büdzsége. A kiadások 4.863.867 fontot, a bevételek 5.856.440 fontot tesznek ki, illetőleg irányoznak elő. A kiadások között első helyen a közmunkák állanak, amelyekre egy millió font van előirányozva. A kormány tartalékai ez év augusztusában 5.824.515 fontot tettek ki. Ha a bevételek abban a tempóban emelkednek, mint eddig, akkor ez évi fölösleg három és fél millió fontra fog rugni. Összesen körülbelül kilenc millió fölöslege lesz a palesztinai kormánynak a költségvetési év végén, amelyből legalább hét millió fontot zsidó pénzre hoztak össze. A feltörekvő zsidó Palesztinára helyeznek minden pénzületi terhet, de az abesszin háború miatt uralkodó nagy pénzületi kén nem akar azért segíteni a kormányt. Mit tesz a gazdag kormány? Semmit! A napokban Londonban megtartott pro Palesztina meetingen az elnök James de Rothschild a jelenlevő MacDonalddal gyarmatügyi miniszternek szemrehányást tett ezért és kérte, hogy a Palesztinai kormány lépjen közbe, a gazdasági helyzet megjavítása érdekében.

— Több mint hétmillió font Palesztina pénzcirkulációja Jeruzsálem. Hivatalos statisztika szerint szeptember hónapban 7.250.135 font készpénz volt forgalomban. A múlt év hasonló időszakában forgalomban levő pénz kerekén két millióval növekedett.

Szövet
szükségletét szerezze be bizalommal
Havas és Grünfeld
posztónagyáruházában
Oradea, Piața Regina Maria 1
ENGROS! DETAIL!
Legfinomabb minőségek! Legolcsóbb árak!

Legolcsóbb napi áron
szállítók
**irissen vágott
teljesen megbízható
kóser libát
hájat és húst**
MELLER HERMAN
kóser vágott-baromfi kereskedő
TIMIȘOARA
Str. I. Văcărescu 28.

HETI GLOSSZÁK

Menelik volt abesszin császár a zsidókról

Most „divatban van“ Abesszinia. Míg emberek ezrei hálnak meg a harctereken, a párisi divatszalonokban hölgyek azon vitatkoznak, hogy abesszin formájú kalapra esküdjének, vagy az olasz hegyivadások furcsa sapkájára. De nem csak Genfben divat most Abessziniáról beszélni és nem csak a hadiszergyárosok dörzsölik kezeiket. Mindenfelé az etiopok országáról beszélnek, a nagy világlapok és többek között a „Times“ angol világlap Menelik volt négusnak 1896-ból kelt levelét közli, amelyet Clark angol misszionáriushoz írt. A levél az olaszok 1896-beli aduai veresége után íródott és a misszionárius üdvözlő levelére válasz. Többek között ezt írja a négus:

„Milyen jögon ignorálják az európaiak a biblia egy részét? Ami az ó-testamentumban áll, épen olyan igaz, mint az új és igaz keresztényeknek mindent tisztelni kell, ami ezekben áll. A keresztény vallásalapító soha nem tagadta meg zsidó mivoltát. A zsidók üdözése csak a hit gyengítésére vezet és az általa nos hanyatlást idézi elő, amint azt Európában megfigyelhetjük. Erőszakot alkalmaznak a zsidók ellen. A zsidóknak pedig épen olyan halhatatlan lelkek, mint más embereknek. A Megváltó is ebből a törzsből származott. Birodalmamban élnek a falasa zsidók. Dacára annak, hogy függetlenek, mégis szorgalmas és derék fiait hazájuknak. Soha nem vesznek részt semmiféle összeesküvésben. Pontosan fizetik az adójukat és respektálják a patrirschákat. Ha az európai zsidók nem is így viselkednének, annak csak az lehet oka, hogy velük is rosszul bánnak. Miért is üldözzük a zsidókat? Önök angolok legalább ettől visszatartják magukat. Bárha

minden nép példát venne Önökről e tekintetben. Tanítsa Ön azt otthon, amit én itt Etiópiában.

1896. február 3. Addis Abeba. „Juda orosz-lánjának országa Menelik.“

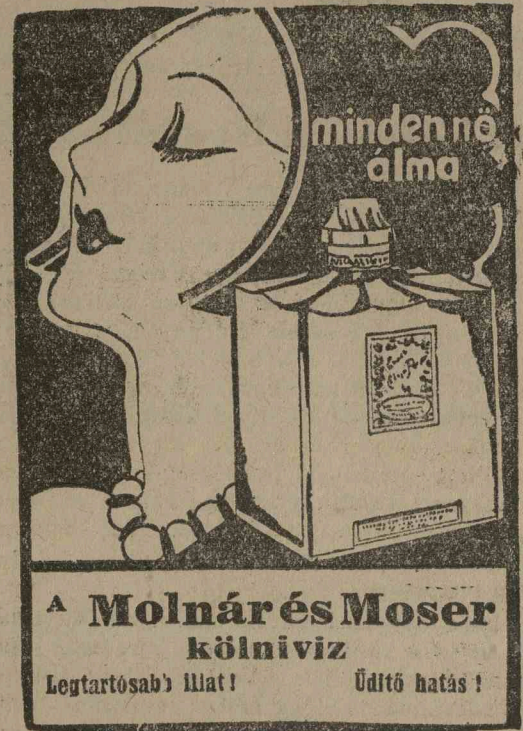
Igy írt Menelik 1896-ban. És így írhat Hailé Szelasszié négus 1935-ben. A négus divatba jött! Ezért érdekes az a levél is, amelyet fentebb közöltünk.

Viszont Hailé Szelasszié birodalmában eddig nem tartoztak a kedvezményezett társadalmi rétegek közé az etiop zsidók, a falasák. A közös vérséget kutató rabbikon kívül legfeljebb az amhara végrehajtók látogattak el hozzájuk. De most egyszerre szükség lett rájuk is, mert köztük vannak a legkitünőbb fegyverkövacsok. Éppen ezért a császár az engesztelődés útjára lépett. A zsidók vezetőit meghívta Addisz Abebába, hosszasan tanácskozott velük, adóelengedést, autonómiát helyezett nekik kilátásba, ha bevonulnak a háborúba. A fekete zsidók, akiknek „falasa“ neve amhara nyelven „elátkozottat“ jelent, erre nyomban késnek nyilatkozni, hogy katonát állítanak a négus és birodalma védelmére. Mert a zsidók még „Juda orosz-lánjának“ birodalmában is csak olyankor élveznek kegyet, ha szükség van az életükre és vagyonukra...

Ahogy egy régi osztrák magasrangú katona látja a németek gyűlöletét

Weicho Tyhanyi tábornok, aki egy divízió parancsnoka volt a háború alatt, írja a „Nenes Wiener Tagblatt“-ban, a következőket:

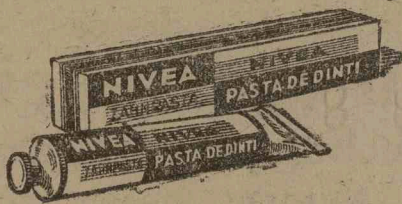
„Be kell őszintén valljam, hogy katonaszivem már régóta nem érzett olyan fájdalmat, amikor olvastam, hogy német katonák, akik életüket áldozták hazájukért, le kell kerüljenek az emléktáblákról, mert zsidóknak születtek.... Minő vallásos katolikus, távol áll tőlem minden türelmetlenség, mint osztrák ka-

tonatiszt, régi osztrák tisztcsaládból származom, értetlenül állok egy ilyen hihetetlennek látszó erkölcsi kisiklás előtt. Nem tudom hinni, hogy ennek a szégyenletes rendelkezésnek a szülője együtt küzdött volna azokkal a szerencsétlenekkel és átélte volna mindazt a borzalmat, amit ezek a boldogtalan emberek átéltek, amíg a sirba kerültek. Mint régi katonatiszt, szolidáris vagyok mindazokkal a bajtársakkal szemben, akik utolsó lehetőségükig teljesítették kötelességüket. Undorral gondolok azokra az intézkedésekre, amelyekkel a már meghaltakat, újból megölik, a hátramaradottaktól elveszik az utolsó vigaszt is, a haza hátláját ezzel újra felfakasztják a fájó sebeket. Hol van itt morál, igazságosság, hűség, hála, bajtársiasság? A német Reichswehr a régi, szép, lovagias német hadsereg utóda szólaljon meg!”

Ezt írja a régi vágású osztrák, magasrangú katonatiszt a bécsi lapban. Határozottan megható, hogy vannak még érző emberek, akik átérzik a gyalázkodásnak ezt a pokoli fokozatát, amelyet a mai német rezsim kezdeményezett. Azt kérde, a régi generális, hogy hol van a morál és hol van az igazság? Van még a tankönyvekben, amelyet serdültebb ifjúság olvas (de ez sem Hitlerországban) és mint szólam, létezik az államférfiak hazug ajkán. Harcolt Gobbels ur a fronton? Nem, nem volt ott. És hol a német Reichswehr, a régi lovagias német hadsereg (ott sem lehetett zsidó tiszt)

Igy néz ki a kiváló minőségű fogpaszta csomagolása:

A nagy tubus csak Lei 22.-

Lágy, kellemes, habzó, csodás ízű

NIVEA

EMIL LUDWIG:

A Rothschild-vagyon tífka

A frankfurti zsidó negyed csucos háza között még ma is áll az az egyszerű épület, amelynek vörös oromzatáról kapta a benne lakó Rótschild-család a nevét. Később zsidó-uccának hívták az uccát, ma valami újkori nagyságról nevezték el. Az egykori puritán üzletházban, ma muzeum őrzi a lakók emlékét. Valamikor péntek esténként és a fény ünnepe: messzire világítottak a szürke épület ablakiból a hitnek apró mécsesei. A hit, amelyet ezek az apró lángok jelképeztek, lett Rótschild nagyságának az alapja...

Az üzletek közvetítéséből élt a frankfurti zsidó negyedben Majer Amschel Rótschild, aki szerény irástudónak készült és sohasem álmodta volna, hogy a fiainak már milliárd lesznek, az unokái pedig már milliárdok uraivá válnak. Az előkelő házakhoz úgy jutott be először, hogy értett az érmékhez. Etoriff tábornok, aki ritka példányokat gyűjtött, többször meghívta palotájába, hogy tanácsát kikérje. Itt ismerke-

dett meg az öreg Rótschild későbbi nagy támogatójával, Vilmos hesszeni trónörökösrel. Egyszer a trónörökös hercegi vendégével sakkozott és épen azon a ponton volt, hogy elveszti a játszmat. Kényelmetlen érzésében hát rapillantott és észrevette az alázatos várakozó zsidó kereskedőt. Erre odafordult Amschelhez és tanácsot kért tőle. Rótschild szerencsés ötlete folytán a trónörökös meg is nyerte a játszmat, amelyet már elveszettek hitt. A Rótschild család és szellem egész szerencséjét ez a diadalmas sakkhúzás alapította meg, mert akkor nyerte meg az öreg Amschel, a maga éles tekintetével és gyors ítéletével a herceg bizalmát, aki elhatározta, hogy üzleti tekintetben is kapcsolatot teremt vele.

A herceg utóbb egyike volt Európa leg-gazdagabb fejedelmeinek és főleg Angliával kötött üzleteket. Ezt az üzletkört, mely elég terjedelmes volt, bizta Mayer Amschelre. Nem sokára az első nagy feladat elé is állította a herceg ügyes és sikeres üzletkötőjét. Megbizta őt egy Dániának nyújtandó milliós kölcsönnek a közvetítésével. Végleg azonban akkor szilárdult meg a fejedelem bizalma Rótschildban, amikor halálos ellensége, Napoleon elől való menekülése alkalmával vagyona tekintélyes ré-

szét, 600.000 fontsterlinget őrizetre átadta neki. Mayer Amschel a maga élete veszélyeztetésével, gondosan megőrizte a kincset, sőt arról is gondoskodott, hogy harmadik fiához, Angliába, átszállítsa. Ezzel annyi körültekintéssel és elővigyázattal biztosította a fejedelmi vagyont, hogy magas pártfogója, visszaérkezése után, mély hálától elteve, egész sereg ajánlólevelet adott Európa összes fejedelmi udvaraihoz. Ezek a szokatlan melegséggel megírt levelek azután csodálatosan simává tették a későbbi üzleti célok nem mindig akadálytalan útjait.

Ezek a célok azonban csak akkor váltak lehetségessé, mikor vagyonban és tapasztalatokban mindjobban gazdagodott. Abban a mértékben ugyanis, ahogy a különböző személyekhez és előkelőségekhez való kapcsolata ki tudta bővíteni, emberismerete is inkább elmélyült. És ezzel kapcsolatban nagyobb teret nyert a veleszületett jószág és felebaráti szeretet is. Családi hírnevéhez öt fia is hozzájárult, akik úgy övezték az apjukat, mint a pénz fejedelmét, mint a csillagok kórusa a napot. Az öt fiu egy-egy égi tüeménye volt a nagykereskedői életnek. Egymással sugárszerű kapcsolatban voltak és ha Európa gazdasági

utóda? — Ez a Reichswehr Gobbels urnál van. Ez ez mindent megmagyaráz!

Itt héberül beszélnek...

Akik jártak már nagy nemzetközi helyeken, sokszor láthatták az üzletek kirakatában a kiírást, hogy „Here english spoken!” azaz itt beszélnek angolul. Kiírják ezt nagy furdőhelyeken is, hogy ebben az üzletben ezt és ezt az idegen nyelvet beszéljük. Az angolt, a franciát, a spanyolt, meg ahol kell, azt... Végre ebben is előkerült a zsidó exotikum is és pedig Haifában, ebben a zsidó kikötővárosban. Azt hihetné az ember, hogy talán azt írta ki egy élelmes zsidó, hogy itt kínaiul beszélnek, vagy hotten-totál, mert kitudja, micsoda furcsa emberek kerülhetnek egy nagy kikötőbe. Talán egy kínai matróz, vagy egy maláni benszülött és hasonló furcsaságok.

De a haifai kereskedő nem ilyen exotikumot irt ki a kirakatába. Ő nem írja, hogy tud kínaiul. Hanem kiírta németül: „Man spricht hier hebräisch.“ Ez egy német emigráns volt. Aki azt hitte, hogy még mindég a „dicső” német hon virányain él. ELFELEJTETTE valószínűleg, hogy Haifában tudni KELL héberül és nem valami exotikus csodavirág az, ha valaki héberül ud. De lehet, hogy egy zsidóságából messzire esett német testvérről van szó, aki afeletti örömeiben, hogy megtanult már egy héberül, hogy ki is tudja vevőit szolgálni, örömeiben a kirakatba is kiírta. Mintha azt írta volna — már tudok héberül, bizony, már tudok... és ezt reklamirozza. — Akárhogy is, akármint is, vegye be kedves zsidó chavér ezt a felírást, mert nem fest jól egy haifai zsidó üzletben. Inkább írja ki, ha már mégis furcsa akar lenni: „Hier spricht man schon nicht deutsch!“ Ez szebb lenne és szívet derítőbb...

Egy botrányos párisi ítélet...

Nemrégiben írtunk arról, hogy Franciaországban még élénken élnek a régi tradíciók és távol állanak a gyűlöletnek attól a rettenő infernójától, amelyben a világ egy része szenved. Most azonban párisi lapjelentések után ítélték, ott is léteznek zsidóellenes érzések, amelyek néha-néha kirobannak és még hozzá nem a legszimpatikusabb formában.

A 17. számú párisi büntető törvényszék fogházra ítélte Sam Rudetzky nevű gyárost és annak fiát. Az apa egy hónapot kapott, a fia kettőt. És pénzbüntetést is hozzá. Az elítélés oka? A párisi zsidó gyáros és fia néhány embert megsebesített, amikor azok a párisi IV. kerületben lakó zsidókat megtámadták. Az elítélteket azonnal le is tartóztatták.

terén egész zavaros sötétség, vagy homály uralkodott: akkor az öt székhelyről, Frankfurtból, Londonból, Párisból, Bécsből és Nápolyból, szellemük villámával és céltudatos vállalkozó kedvük csalhatatlan fényével áthatottak és legyőzték, felderítették a homályt. Így körforgáshoz volt hasonlatos a Rótschildok tevékenysége, mely a maga látszólagos szétvált, valóságban azonban összetartó erejével titokzatos zárt egységet alkotott. A Rótschildok élete ily módon élesen megcáfolta Schillernek azt mondását, hogy az erős akkor a leghatalmasabb, ha egyedül van.

De az öt fivér mindegyike azért meg tudta őrizni a maga sajátosságát is. Már ennek az alapján választotta meg mindegyik a maga működésének a színhelyét is, melyet nemcsak a nyereségre való törekvés, hanem személyes hajlamuk is meghatározott. Gutzkow szerint Anselm csendes, szívós ügyesség, emberies jólelkűsége Frankfurtban érvényesülhetett legjobban, Salamon világfiassimasága és választékossága Bécsbe illett bele. A világnézet előkelősége, nyugodt méltósága, Náthánnak Londonban szerzett barátokat. Károly gyengéd kedélye és lány érzelmesége rokonságot tartott Nápoly déli naplemen-

Ez a tényállás. Az antiszemitizmus leküzdésére alakult liga ezzel kapcsolatban felhívást bocsájtott ki, amelynek címe: „Egy botrányos ítélet!” volt. A felhívásban pedig a következőképp írja: „Az antiszemitizmus elleni liga felhívja a közvélemény figyelmét arra a botrányos ítéletre, amelyet a 17. számú párisi büntető kamara hozott. Ez az ítélet egy előkelő párisi gyáros, aki a világháborúban önként jelentkezett s ott súlyosan megsebesült s fiát sújtja, amiért azok önvédelemből a IV. ker.-ben levő verekedésnél nem hagyták magukat megverni, hanem ők is ütöttek, a párisi törvényszék elítélte. A helyett, hogy a támadókat ítélte volna el, az áldozatokat küldi a bíróság a börtönbe. A Liga elhatározta, hogy energikus kampányt kezd az ítélet revíziója érdekében.”

Ez nem a francia közvélemény. Ez az anti szemita irányzat távol áll a francia néplelektől. Mi legalább így hisszük. És jólesik ezt hinni. De körtünet, hogy a párisi 17. számú törvényszék bírái is így gondolkoznak. Nem tehetjük egyebet — mint csóválhatjuk szomorú feijüket...

Egy náci, akinek kinyitott a szeme

Ne tagadjuk, hiszen ugyanis üres szalmát csépelnénk, ha azt tennénk. Ne tagadjuk, hogy a németek között nem hogy van, hanem inkább naponta erősödik a zsidók elleni gyűlölet. És ez nem vonatkozik csupán a német birodalomban élőkre, hanem azokra is, akiket a német szédület más országokban elfogott. Ezért kétszeresen jól esik olvasni, hogy vannak mégis elvéve olyanok, akiknek végre kezd kinyitni a szemük. Ime egy érdekes példa:

Hans Vonwill alapítója volt a svájci nemzetiszocialista pártnak. Ő volt az első, aki „Eiserner Besen” név alatt egy radikálisan antiszemita lapot szerkesztett Svájcban és az országot, mint „Gau Deutschland” jelezte és követelte, hogy csatlakozzék a Harmadik Birodalomhoz. Amikor két évvel ezelőtt a svájci hatóságok üldözni kezdték és forró lett a talaj a lába alatt, átment Németországba és ott egy hitlerista

Használjon rendszeresen
kellemes illatú

Szt. László

fertőtlenítő szappant, megóvja mindenemü járvalyas és fertőző betegségektől

lap szerkesztője lett. Most visszatért Svájcba és nyilatkozott a német viszonyokról:

„Szégyen az emberiségre mindaz, ami most Németországban történik. Az emberek elleni jogfosztás tulatesz mindazon, amit a legvadabb ázsiai deszpota megtett valaha is. A hitleri zsidópolitikáról pedig szószórint ezt írja:

— Mióta a nemzetiszocialista állam az általa elméletben üldözött zsidó nagytőke elleni harc terére lépett és megvalósította álmait, neveléses minden gondolkozó ember előtt, tovább is a zsidó pénz-imperializmusról beszélni a német határokon belül. Mióta az állítólagos zsidó kinövések leküzdése helyett, azon igyekeznek, hogy minden egyes zsidóval szemben elvből igazságtalanok legyenek, tehát az emberi igazságosságba vetett meggyőződésünket lábbal tiporják, még azokat is más belátásra bírják, akik a zsidóktól igazságtalanságokat szenvednek el. Ezt a minden képzeletet felülmúló igazságtalanságot nem lehet tünni és szolidárisnak kell kijelentsük magunkat, minden nemzetiszocialista üldözési metódussal szemben.”

Igy ír egy „felébredt” nemzetiszocialista. Ő látta, hogy mi történik a német határokon belül és mélységesen megundorodott tőle. Annyira, hogy kiteszi magát a Gestapo határokon túlra is kinyuló üldözésének. De emberi igazságérzete nem hagyta nyugodni. Ezek után elképzelhetjük, hogy Hans Vonwill svájci faj-német újságíró mit látott Hitler országában.

Elegáns őszi és téli

szövetkülönlegességeim
kabátokban és öltönyökben megérkeztek
HACKMAYER uriszabóság ORADEA
P. Reg. Maria 3.

téinek reszkető varázsával. Az életkedv és a művészet szeretete James részére az asszonyi szeszélyek és a Notre Dame tornyainak Párisát tette megfelelő székhellyé. De ha terpenhézségre akadtak volna a fivérek, akkor átszolgálták őket minden veszély magaslatán és mélységén az ismert zsidó alkalmazkodóképesség és a helyzethez való igazodás művészetére.

Sokan megkísérelték már, hogy a Rótschildok sikereinek a titkáról lefejtsek a hétértű fátyolt. Friedrich von Gentz, Metternich megbízottja, a kiváló képességű diplomata főleg két szempontra vezette vissza ezt a sikert. Az egyik az volt, hogy az öt fivér állandó és szüntelen közösségben működött minden üzletében. Ez volt az a körülmény, melyet halálos ágyán állított eléjük az apjuk és ha a szerencse csillaga rájuk ragyogott, úgy ez azon a szilárd elhatározásukon alapult, hogy ettől soha eltérni nem fognak. A másik szilárd alapelvük az volt, hogy sohasem törjenek tulsok haszonra, minden műveletüket bizonyos korlátok közé szorítják és a

véletlenektől, amennyire emberi ész és előre látás képes, függetlenítsék. Sikerük titka ebben a mondásban volt: Servare modum finemque tenese, mértéket tartani és sohasem szem elől téveszteni a célt.

A mesék és mondák fényéből övezett, körülviharzott és ragyogott nemzedék élete köré legendás, tarka méltatást szöttek a tisztelők. A guny, irigység, rosszakarat nyilal, lövedékei lepattantak róluk. Még az örökké gunyolódó Heine is behódolt Jamesnek, akinek palotájában gyakori vendég volt.

A Rótschildok glóriája onnan vette a fényét, hogy ők sohasem voltak pusztán pénzharácsolók, önzők és szűkkeblűek, hanem adtak is abból, amit a sors nekik juttatott. Palotáik tele voltak inségesek hadseregével, akikre mindig rámosolygott a Rótschildok szivjósága.

...Es ezért a lenyugvó nap bibora is bőségesen ontja színeit a frankfurti ősi ház vörös oromzatára, a nap és hold, a csillagok a maguk erejét és ezüstjét bőkezű gazdagsággal árasztják arra az otthonra, amelynek lakói életükben és emlékükből méltókká váltak az áldásra.

PALESZTINA

Abesszin kolónia. Abesszin-ház és Abesszin-van Jeruzsálemben. A város képéhez hozzátartoznak az abesszin szerzetesek is, talpig feketében, melyet fekete hajuk még komorabbá tesz. Cilinderforma főveget, földig érő talárt, fekete ernyőket viselnek és kétfésével járnak, a keleti ember gráciájával és lassu méltóságával. 636-ból ered az első nyoma ennek a kolóniának. Omar kalifa a sirtemplom mellett levő Deir es Sultan-kolostorról megállapítja, hogy ez az ő tulajdonuk. De már az egyik evangélium is megemlíti a Szent Városban élő abesszineket. A 18. század elején „Salamon fiai” olyan súlyos anyagi helyzetbe kerültek, hogy kénytelenek voltak a kolostort az örményeknek adni. Az örmények alatt igen rossz sorsuk volt. Éhezették és láncra-verte a kolostor legsötétebb helyiségében tartották őket. Csak a protestáns püspökség fellépésével javult helyzetük, mert az első püspök régebben abessziniai hittérítő volt. Ma a kolostor udvarában laknak, fából enyvezett cellákban, nagy, árnyas fák alatt, amely az ő „falujukat” idillikus színbe vonja. Egyik olajfa alatt van állítólag az a kő, melyen Ábrahám fel akarta áldozni Izsákot...

Weizman november elsején Palesztinába utazik. Jeruzsálem. Dr. Chaim Weizman, a cionista világszervezet és a Jewish Agency elnöke, november 6-án repülőgépen Palesztinába utazik és néhány hónapot az országban fog tölteni.

Palesztinában nem lehet német nyelvű lapot kiadni. Több mint huszezer német zsidó menekült van már a Szentföldön és ezek részére németnyelvű napilapot akart kiadni egy beyruthi francia lapkiadóvállalat. A palesztinai héber sajtó azonban nem hagyta magát. Rendkívül éles harcot kezdett az új lapvállalat ellen és a sajtószervezetek megtiltották rikkancsaiknak, hogy németnyelvű lapot áruljanak. A lap három nap múlva beszüntette működését.

Saul Csernichowszkit, a nagy héber költőt, aki héberre fordította a „Kalewala”-t, az ismert finn nemzeti eposzt és aki néhány hónappal ezelőtt a finn kormány vendége volt Helsingforsban, magas kitüntetésben részesítette a finn köztársasági elnök. Csernichowszki a fehér rózsza rendet kapta első parancsnoki ranggal. Csernichowszkit ebből az alkalmából meleg ünnepségekben részesítették.

Az utóbbi hetekben husz zsidó menekült érkezett Bucharából Palesztinába speciális certifikátok alapján, Afganisztánban több buchari menekült tartózkodik, akik azonban nem tudnak Palesztinába jutni, miután nem engedélyezik számukra az Indián való átutazást.

Az első 200 ház már épül Tel-Aviv déli részén. A „Shikun” társaság megkezdte 200 lakóház építését Tel-Aviv déli részén. Már dolgozik a „Lodzia” nevű nagy gyár és az „Omanuth” nevű könyvkiadó vállalat. Az épülő 200 ház kétféle kategória szerint épül. Az egyik: két szoba, konyha, fürdőszoba stb. je 57 qmtr. és három szobás, konyha, fürdőszobás lakás je 90 qmtr. A társaság betonutakat, kerítéseket készít. A lakóknak legelőször száz fontot kell investálni, azután nyolc éven át 1 fontot havonta és tíz éven át 800 ezer rézfontot.

Megindult az ötödik héber napilap. Tel-Avivban néhány nap előtt egy új héber napilap indult meg „Haboker” néven, amelynek szerkesztője dr. Sch. Feldmann. Ez már az ötödik héber napilap Palesztinában. Ezenkívül megjelenik egy cionista napilap is, „The Palestine Post” címen.

Szüségmunkák Palesztinában. Tel-Aviv. A tel-avivi városi tanács arra kéri a palesztinai kormányt, hogy engedélyezzen nagyszabású városi közmunkát. Az erre előirányzott összeg körülbelül 200.000 fontot tenne ki. Mielőtt még a kormánnyal lezárulnának a tanácskozások, a napokban 40.000 font értékben megkezdik a közmunkákat. A tel-avivi tanács tervét elősegíti az a körülmény, hogy az építőpiacon kis stagnáció állott be, melyet a hi telek megszorítása idézett elő, mely viszont az olasz-abesszin nyugtalanságnak tudható be. Remélhető, hogy a kormány hozzájárul a közmunkák engedélyezéséhez, nehogy munkanélküliség álljon be az építőpiacon, másrészt, hogy a gazdasági élet hangulatát ezzel is emeljék.

A jeruzsálemi munkástanács legutóbbi ülésén elhangzott jelentések megállapítják, hogy Jeruzsálemben megerősödött a zsidó munkás pozíciója. Míg 934 augusztusában az építőiparban 984 zsidó és 400 arab munkás dolgozott (a zsidó munkásoknak 63 százaléka volt csak szervezett munkás), addig 935 augusztusában a zsidó építőmunkások száma 1460 (73 százalék szervezett munkás) volt, míg az araboké 340. Ugyanez a fejlődés tapasztalható a többi munkakörökben is. Egyes munkakörökben azonban erős munkahiány tapasztalható.

A telefonhálózat fejlődése. Jeruzsálem és Tel-Aviv között új telefonközpontot rendeztek be. Ettől remélik, hogy új telefonszám igényléseket kielégíthetnek majd, mielőtt még a telefonhálózatot automatikusra állítanák át. A legközelebbi hetekben megindul a telefonforgalom Bagdad és London között is Jeruzsálemben keresztül.

Filmszakértőkből és újságírókból álló zárt körű társaság előtt mutatták be azt a filmet, amely a luzerni cionista kongresszusról készült. A filmet Ben Zion Fell, az ismert palesztinai filmdirektor készítette. A képek személyes élményt közvetítenek a cionista kongresszusról: bemutatta az ünnepélyes megnyitót, a döntő jelentőségű frakció-üléseket, a munkáspárt, a klall A, a klall B, a Mizrachi és a Zsidó Állampárt tanácskozásait. Rendkívül sikeres felvételek közvetítik a cionizmus vezéreinek szónoklásait. Hallani beszélni a szónoki emelvényről Szokolovot, Weizmant, Uschischkint, Ben Guriont, Grossmant, Lockert, Strickert, Kaplanszkyt, Jichak Grünbaumot, Berl Katzenelont és a többieket. Néhány ügyes kép készült a folyosók taktikusairól és intrikusairól. A film ezenkívül bemutatja a kongresszus előkészületeit. Bemutatja a film a palesztinai kongresszusi választási agitációt, a tel-avivi választásokat, a delegátusoknak Luzernbe való megérkezését, a sportrendezvényeket és az ünnepélyes zárulást. A filmet rövidesen bemutatják Haifában, Jeruzsálemben és Tel-Avivban, majd a diaszpóra országokban is.

Az új ablaküvegyár megkezdte a gyártást. A „Fönícia” ablaküvegyárban a nagy olvasztókóhoz már elkészült és a gépek felszerelése is befejezés előtt áll. A gyártás még ez évben megindul. 1934-ben Palesztinában és Szíriában egy millió kvadrátméter ablaküveg szükséglet volt. A vezetőségben vannak Buchsbaum (Holandia), Michaelis (Németország), Copperman (Románia), E. Newman és Dr. Kusmirek a Ifiko képviselői. A kormány a gyártáshoz szükséges nyersanyagot, a vámentesen behozható áruk közé sorozta. A gépekre vonatkozólag is beadták a kérvényt, azonban nem intézték el idejében és ezért a gyárnak ezer font kára mutatkozik.

A gederai kolónia, amely három év előtt kizárólag nem-zsidó munkásokat foglalkoztatót, jelenleg nagy fejlődési processzuson megy át. Az a tizenkét főből álló munkáskolónia, amely három évvel ezelőtt megkezdte a munkát, idővel megnagyobbodott és annak szüksége állott elő, hogy új munkalehetőségeket kellett teremteni és ezért földeket adtak át az új kolonistáknak, ahol az érkező munkások lakásokat építettek. Később négy és fél dunam földet adtak át, ahol 200 munkás részére új barakkok épültek. A kolonisták elhatározták, hogy ezentúl kizárólag zsidó munkásokat fognak foglalkoztatni. Egy bizottság is alakult, amely minden esetben, amikor elmentétek merülnek fel, mint választott bíróság működik. A békéltető bizottság két tagot delegál a kolónia-tanács és kettőt a munkásság. Ha nem tudnának megegyezni, az esetet a Vaad Leumi elé viszik döntés végett. A gederai kétszáz munkás között van 45, akiket az Agudasz Jiszroel és a Noar Hacioni küldött oda.

Néhány hónappal ezelőtt az ujonnan letelepedett kolonisták a KKL-től tíz dunam földet is kaptak, hogy egy új kibbucot létesítsenek. Ennek a kibbucnak tagjai százra emelkednek és a Jewish Agency hathatós támogatásával, ez a települési terület szép jövőnek néz elébe.

A Vaad Leumi palesztinai zsidóság szervezetének, a Knesseth Jiszraélnek végrehajtó bizottsága memorandumot intézett a Népszövetséghez, amelyben élesen tiltakozik a palesztinai zsidóság nevében a Nürnbergben hozott zsidótörvények ellen. A Vaad Leumi felszólítja a Népszövetséget, hogy teljesítse kötelességét és védje meg az üldözött német zsidókat az elnyomatás, a megaláztatás és degradálás ellen.

Ejn Charold kolónián a telepesek szervezetének és a magánosok közreműködésével trikotázs gyár létesült, amely husz leányt foglalkoztat üzemében. A kész árukat a Hamastir fogyasztási szövetkezet útján különböző mezőgazdasági telepeknek adják el. Az üzemben németországi lányok is dolgoznak.

Kfar Szaba mellett zsidó magánosoktól 20.000 dunam földet vásárolt meg a Keren Kajemeth, a Nir társaság és a munkásszervezet telepítési hitelszövetkezete új munkástelepek létesítésére. A földet a Keren Kajemeth nevére írják. Az új területen száz lakóházat földmunkások és hatvan lakóházat ipari munkások, vagy kömvészek részére építenek. A mezőgazdasági munkások másfél dunamot, az ipari munkások egy dunamot kapnak otthonuk részére.

Nem hivatalos jelentés szerint a transzjordániai kormány törvényjavaslatot készít, annak lehetővé tételére, hogy a kormány külföldiek nevére irhasson át telkeket és földhírtokokat. Egy palesztinai arab földügynök néhány nappal ezelőtt 270 dunam földet vásárolt Ammanban, abban a hitében, hogy a kormány új törvénye legalizálni fogja ezt a vásárlást.

Japán kereskedelmi delegáció Palesztinában. Néhány nappal ezelőtt egy japán kereskedelmi delegáció tartózkodott Palesztinában, amely az egész közelkeletet meglátogatta. Ez alkalommal a delegáció tagjai és a palesztinai exportőrök között tárgyalások folytak, amelyek semmiféle pozitív eredménnyel nem jártak, mert a japánok azt a feltételt állították, hogy a palesztinai árukat a világpiac bármely részén elhelyezhetik. A palesztinai exportőrök természetesen ebbe nem akartak belemenni és így a tárgyalások megszakadtak.

A Harmadik Birodalom rabszolgái

Hirek Németországból

KABARÉ A MAI BERLINBEN

Werner Fink, a

„Die Katakombe“ című berlini kabaré népszerű konferansziéja, faj-árja, néhány napra koncentrációs táborba került. A nézőtérén jelen volt rohamosztások nem méltányolták a humornak ezt a formáját, amely a kabaré színpadáról a mai rendszer görbe tükörképét mutatta be.

Werner Fink a színpadra lépve „Hitler-köszöntéssel“ üdvözölte a megjelenteket, de hozzátette: „a többi uraknak pedig egyszerűen főstét kívánok.“

Az egyik számot ezzel a mondattal jelentette be a konferanszié: „...Régebben ugyanis voltak nagy embereink: Nagy Frigyes, Goethe, Bismarck... ezekről a férfiakról lehetett beszélni és írni...“

Másik jelenet Barbarossa császárt jeleníti meg. A császár igen bánatos. Néhány színész megpróbálja, hogy felvidítsa. A császár szomorú marad. Végül a konferanszié lép eléje és így szól: „Hallottad, Felséges Uram, hogy Németországban legközelebb olyan filmet fognak bemutatni, amelynek komoly művészi értéke lesz?“ Erre a császár hangos kacajra fakad. Ennél a viccnél ő sem tudott komolynak maradni...

Egyszer egy SA-katona odakiáltotta Finknek:

— Szemtelen zsidó csirkefogó!

Mire a konferanszié így effelt:

— Mit akar? Nem is vagyok zsidó. Csak olyan intelligensnek látszom.

Mikor szünet következett, Fink így jelentette be:

— Most pedig hölgyeim és uraim 15 perc szünet következik. Ha utána nem jelennek meg, Önök gondolhatják majd, hogy hol vagyok...“

Es este valóban nem jelent meg a szünet után. Az új rendszer urai megelégelték a humorát és gyűjtőtáborba helyezték...

ZSINAGOGÁK FIZESSENEKI!

„Münchener Beobachter“, amely a „Völkischer Beobachter“ városi melléklete cikket ír, amelyben a következőket közli: „Az ujonnan kialakult törvényes jogrend folytán a tűzvédelmi díjak tekintetében is új rendelkezéseket kell életbeléptetni. Ezeket visszamenőleg kell életbeléptetni 1935 április 1-ével. Mostanig a templomok, katedrálisok és a zsinagógák is elfoltak mentve a tűzrendészeti díjak fizetése alól. Mivel a nemzetiszocialista elvekkel nem összeegyeztethető, hogy zsinagógák ne fizessenek ilyen díjakat, kérjük ettől a jogától megfosztani a zsidó hitközségeket.“

A NURNBERGI TÖRVÉNY UTÁN

A Neues Wiener Tagblatt szerint, minden, ami eddig történt, csak előjáték, készülődés volt. Most érkezett el a zsidók gazdasági kiküszöbölésének döntő szaka. A felszámolás alatt levő zsidó vállalatok értékét, gazdasági körökben, 12 millió birodalmi márkára becsülik...

A Frankfurter Zeitung dr. Freisler államtitkár előadását közli a jövő büntetőjogról. A „vér és föld védelme“ elsősorban a zsidó befolyással szemben való megvédése, lesz a büntetőjog legfőbb feladata...

A terrorhullám növekedéséről állandóan újabb hírek érkeznek. Horrweilerben a községi mérleget is elzárták a zsidók elől. Zsidó autók sem tereken, sem utakon nem állhat le. Gunzenhausenben a zsidók vasárnap nem mutatkozhatnak az utcán, közintézményekbe nem léphetnek be, még temetőt sem látogathatnak. Főbb városban hírlapi kizsákmányozással fenyegettek meg mindenkit, akit zsidó társaságba láttnak...

12 ZSIDÓ EGYETEMI HALLGATÓ VAN EGESZ NEMETORSZÁGBAN

A „Völkischer Beobachter“ örömmel állapítja meg, hogy Németországban összesen 12 zsidó egyetemi hallgató van, így azt az arányszámot sem éri el, amelyet törvényesen elérhet. Ez a szám 0.041 ezreléknek felel meg. A lap természetesen örömmel állapítja meg, hogy így rövid idő alatt sikerült ennyire lenyomni a zsidó hallgatók számát.

A „FELZSIDÓ“ ÉS A „NEMARJA“ KIFEJEZÉS: BECSÜLETSERTÉS

Egy braunschweigi kereskedelmi utazót, aki született norvég, elbocsájtotta főnöke, aki egy Thilde nevű községbe lakik. Erre levelet írt főnökének, amelyben azt írja, „Ön mint félzsidó és nemarja óvatosabb kellene legyen“. A címzett sértve érezte magát és ezért beperelte az utazót, akit a bíróság el is ítél 30 márka pénzbüntetésre, mivel az indoklás szerint az állítás, hogy valaki nem árja, vagy hogy félzsidó, súlyos sértés ma Németországban. Azt vették csak enyhítő körülménynek, hogy a sértés nem a nagy nyilvánosság előtt történt, ellenesében sokkal súlyosabb lett volna a kirótt büntetés.

NYOLC NAPRA ÍTÉLTEK EGY 67 ÉVES ZSIDÓT

A „Weichel Zeitung“ Marlenwerderből közöl egy bírósági tárgyalást, amelyen egy 67 éves öreg zsidóembert ítéltek el, azért, mert egy nyolc éves gyermeket megfenyített. Az okot az szolgáltatta, hogy a gyerekek bezúrták egy zsinagóga ablakát, mire az elítélt kirohant onnan és az első elcsipett gyereket pofonvágtá. A vádlott 14 napig védőőrizetben volt. Az ítélet testisértés címén hangzott el, amelyet a vizsgálati fogsággal kitöltöttek vettek. Az indoklás szerint egyetlen zsidónak sincs jogában, hogy kezét emeljen egy német gyermekre. Az ítélet csak azért volt így enyhe, mert tekintetbe vették, a vádlott büntetlen előéletét és hogy felhabrodásában követte el tettét.

EGY CSÓK — EGY HONAP

A „Frankfurter Zeitung“ közli: A hildesheimi bíróság előtt néhány nappal ezelőtt vádlottként egy zsidó állott, a kinek az volt a bűne, hogy egy német leányt megcsókolt. A vádlott, cége megbizásából autó uton volt, amikor is egy 19 éves német leányt, akivel együtt küldötték ki, az autóban megcsókolt. A cég egy másik elárusítója, aki bioklin ugyanazon az uton volt, látta, amikor az auto megállott és a sófför megcsókolta a leányt. A bíróság előtt a vádlott teljes beismerésben volt. Kijelentette viszont, hogy semmi más céljai nem voltak. A leány beismerte, hogy nem tiltakozott a csók ellen. Az ügyész három hónapot kért, az ítélet egy hónapra szólt. Az indoklás szerint: a zsidó nép támadása volt ez a német néppel szemben. (Ezt így írja szóról-szóra az ujság.) Az ítéletet nem hajtják egyelőre végre, mert az illető frontharcos volt és akkor teljesítette kötelességét Németországgal szemben. Enyhítő körülmény volt, hogy nyolc napig védőőrizetben volt és az is, hogy a leány nem tiltakozott a csók ellen.

Németországból hazaiótt, hosszú gyakorlattal bíró, perfekt ur- és női szabász — nőtlen —

szabászi állást keres, vagy üzletvezetői állást vállal

Megkeresést dr. Weisz Sándor, orvos továbbít. Oradea, str. Rimancov 1.

A NEMET HOHÉROK HALÁLRA-KINZOTT RABSZOLGÁI

A „Pariser Tageblatt“ egy magánszemély levelét közli, aki a Merane szászországi városban lakik és keresztény. A levél így szól: „...egy közeli hozzátartozóm a kórházban fekszik és félünk, hogy soha nem fog onnan élve kikerülni. Pedig még olyan fiatal... Egy napon hirtelen letartóztatták és nem hallottunk többé róla. Mivel soha nem foglalkozott politikával, rejtély előtt állottunk. De nemsokára letartóztatása után, egy „Stürmer“ szekrényre ki volt függesztve arcképe, mert egy helybeli gyáros fiával ismeretségben volt. Hosszu utánjárás után tudtuk meg, hogy a leányt egy koncentrációs táborba vitték. Majd onnan szabadonbocsájtották, mert életveszélyesen megbetegedett rokonom. Most sűrűn bepólyálva fekszik a kórházi ágyon és halálán van, mert irtózatosan megverték. Azután még reverzalist is alá kellett írnia, amelyben elismeri, hogy jól bántak vele és egy jegyzőkönyvet is alá kellett írnia, amelyben elismeri, hogy „fajgyalázást“ követett el. Amíg a leány a táborba került, a fiatal embert is táborba vitték és — a zsidó hitközség temetőjében elföldelték. Halálra verték őket. Rettentő dolgokat mesélnek róla. Lábánál fogva kötötték össze és úgy hurcolták a földön... amíg ki nem lehelte lelkét.“

A Harmadik Birodalom halálra kinzott rabszolgája volt...

BOJKOTT

Breslauban a híres Bielschowsky G. m. H. teztülcégből, amelynek üzletvezetését már 1933-ban árja kezekbe tették le, a tulajdonosoknak most már végleg ki kellett lépniük.

A Koblenzben megjelenő Nationala szerint Halsenbach is belépett azoknak a községeknek a sorába, amelyek a zsidóságot mindenholonnan kirekesztik.

Felsőbajorország iparoskamaraja közli, tavasztól kezdve tanonc-szerződést csak a Hitler-ifjúság körébe tartozókat enged megkötni.

Bajor városokban a bankok nem váltanak be csekket, amelyeket zsidó személyekre vagy cégekre írnak ki.

A német ujságkiadók hírszolgálatára szerint a házbéradóbevallások benyújtásával a házak gondnokainak igazolniuk kell árja származásukat.

Ludwigshafeni lapjelentés szerint Alzeyben „német kézbe került“ három zsidó üzlet. Moses Levi üzletét a Sauer-cég, a Liebermann-féle konfekcióüzletet Holstermann, S. Neu porcellánüzletét szintén árja tulajdonos szerezte meg.

Hamburgban Schwiering körvezető óvint a lakosságot, az egyéni akcióktól. De táblákat a zsidók ellen szabad kifüggeszteni, mert az „nem egyéni akció“.

A Münsterischer Anzeiger szerint a legutóbbi vásár teljesen zsidómentes volt.

HOGYAN LESZNEK A NEMET ZSIDÓ GYERMEKEKBŐL ANGOL ÁLLAMPOLGÁROK

A Daily Express felfedezte, hogy az utóbbi hónapokban átjárnak Németországból Angliába a gazdag zsidóasszonyok, hogy brit földön szüljék meg gyermeküket. London északi részében kibéreltek egy szatúrúmot, amely állandóan tele van jómódú német gyermekágyasokkal. Egy régi angol törvény szerint ugyanis azok a gyerekek, akik angol földön születnek, automatikusan angol állampolgárok lesznek. Husz éves korukban nyilatkoznioik kell, hogy megtartják-e az angol állampolgárságot? A német zsidó anyák ilyen módon angol gyerekekkel térnek vissza Németországba, ahol a gyerekek mint angol állampolgárok, — reményük szerint — nem fognak a német zsidókat sújtó rendelkezések alá esni.

Könyvkritika

Schön Dezső:

„Istenkeresők a Kárpátok alatt“

Schön Dezső megirt egy könyvet. De ezt a könyvet nem lehet egy kalap alá vonni azokkal a sokezerre tehető könyvekkel, amelyekkel tehetséges és kevésbé tehetséges írók árasztják el a világot. Schön Dezső könyve sokkalta több annál, amit sablonosan „könyvnek“ nevezünk. Ezt lehet történeti alapvető munkának nevezni, lehet érdekesítő regénynek, lehet szenzációs adalékok halmazának és lehet mindennek együttvéve elismerni. Új és eddig egyetlen feltehető, vagy kutató által nem látott zsidó „őserdőbe“ vágott fejszéjével utat Schön Dezső. Egy zsidó népi élet-dzsungelben, ahol még ilyen szempontokkal soha ember fia nem járt. A tudás „fejszéjével“ a kutató ember sven-hedini elszántságával járt-kelt az ismeretlen bözötben, amelyből kialakult egy olyan horizontális mű, amely évtizedekre jelezni fogja azt az utat, amelyen sok-sok zsidó kutatónak és íróembernek haladni kell, akik bizonyos országrészek zsidóságának szenzációsan érdekes és megdöbbentően lenyűgöző életét akarják tanulmányozni.

Schön Dezső megírta a maramuresi és az azzal szomszédos galíciai országrészek chasszidizmusának történelmét. Olyan területre hatolt be, amelyet még senki sem kutatott és ez már maga olyan TETT, amelyért külön dicsőség és elismerés illeti Schön Dezsőt. Az a kör, amelyben mozog Schön Dezső, történelmi levegőjű regénye, nem ismeri az „író“ fogalmát, annak modern változatában. Rengeteg történés, ami ezt a chasszidikus korszakot betölti, efemeritéknek volt szánya. Ha pedig valami maradó volna, azt megőrzik a chasszid legendák és mesék, amelyek szájról-szájra járnak. Vagy a szellemességek, amelyek a „marselik“ ajkairól hangzanak el, minden rezonancia nélkül. Schön Dezső összefogta mindezt. Megírta a történelmi háttérét, megírta és kinyomozta oknyomozólag az egész történelmét ennek a korszaknak mellet, hogy nem felejtette el a valóság mellé állítani mindég azokat a bizzar furcsa és ha logikai összetűgést nem keresünk, érthetetlen meséket, legendákat, szubjektív megérzéseket, amelyek együtt adják és determinálják mindazt, amit Schön Dezső páratlan írói kvalitása tudott csak ennyire összefogni.

„Istenkeresők a Kárpátok alatt“, nem mindennapi teljesítmény. Másfél éven át gyűjtötte a szerző a szükséges adatokat. Vigyázott, hogy a „regényesség“ javára és a tények terhére ne kerüljön bele semmi a művébe. Vigyázott arra is, hogy egy percig se legyen száraz a regény menete és ami a legnehezebb lehetett számára: egy percig sem használni fölényes hangot, még nüanszokban sem volt szabad bántani más emberek meggyőződését és nem vállvergetve mondja benne: hogy „chasszidizmus“ hanem inkább úgy recognoskálta a terepet, mintha sokszor repülőgépre szállott volna és onnan nézte volna távcsővel a „Kárpátok alját“, hol apró ember-hangyák tesznek-vesznek, forognak egy eszme büvkörében, amely teljes mértékben determinálja életüket, születésüket, halálukat.

Schön Dezső ezzel a könyvével valószínűleg chef d'oeuvre-jét alkotta meg. Büszke lehet rá s fel kell figyeljen erre épen úgy az olvasóközönség, mint az irodalmi szakkörök. Munkája bizonyos szempontokban, több mint a Martin Buber ebbeli munkálkodása, mert nem kalandozik el, hanem „egy helyben“ topog, de ez inkább előnyére van, mint hátrányára. S mert a regény nem csak a szűkrehatárolt magyar nyelvterület határain belül marad, hanem jiddis és héber nyelven az egész világon el fog terjedni, bizonyos, hogy Schön Dezső munkája világ-sikért fog aratni.

Ezt a könyvet el kell olvasni és már olvasásuk is ezren és ezren, s akiket a zsidó élet misztikuma csak egy kissé is érdekel, ne tudja letenni a 450 oldalas vaskos könyvet, míg végig nem olvassa.

Az „Istenkeresők“ tett — amelyért babér jár...

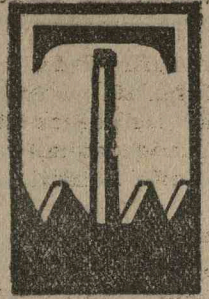
Ismeri Ön a TELLMANN szövetet?

Ha nem —
ugy kérje minden
posztókereskedésben
csakis a

TELLMANN VILMOS ÉS TÁRSAI RT.

brasovi posztógyár által gyártott
kiváló minőségű szövetkülönlegességeket!

Meg fog győződni, hogy gyártmányait egyetlen
posztógyár termékei sem mulják felül!

KÖZÉLET

A mediási hitközség az elmúlt héten tartotta meg előjárásági választását, amelyen egyhangú lelkesséssel ismét Citrom Benjámin választották meg a hitközség elnökéül. Farkas Vilmos lelkes szavakkal köszönti Citrom Benjámin elnököt és kéri, hogy továbbra is azzal az odaadó szeretettel vezesse a hitközség ügyeit amint azt eddig tette. Az elnök meghatóan köszöni meg a beléhelyezett bizalmat, amely újult erőt ad számára a hitközség további vezetésére. Programbeszédében felveti egy Tomche Jesiva alapításának szükségességét, minthogy a helyi jesiva igen szép eredménnyel működik. A főérdem e tekintetben Wieder Mór, a Talmud Tóra rabbiját illeti, valamint Weinstock Dánielt, aki legjobb segítőtársa az ifjúság nevelésében. Citrom Benjámin elnök kezdeményezésére a Tomche Jesivoth megalakult és a hitközség nagyobb összeg hozzájárulással biztosította fennállását. A hitközség titkárának továbbra is Löwi Sámuel választották meg, míg két új tag is bekerült a választmányba: Kolb Miklós és Spitz R.

Uj elnököt választott a dunajská-stredai hitközség. A dunaszerdahelyi hitközség képviselőtestülete egyhangulag Weisz Sándor nagykereskedőt választotta elnökévé. Az új elnök eddigi közéleti tevékenységével, puritán jellemével és egyszerűségével garanciát jelent arra, hogy a hitközség ügymenete a legjobb konszolidáció jegyében fog folyni.

Alba-Julia zsidósága meleg ünneplésben részesítette az elmúlt héten Özvegy Mendel Manónét, az alba-juliai Zsidó Nőegylet érdemes elnöknőjét. Mendel Manóné negyven esztendője áll már alkotókészen a zsidó jótékonyaság szolgálatában, méltán ünnepelte tehát a hitközség a Nőegylet elnöknőjét oly meleg szeretettel. A diszközgyűlésen az alba-juliai zsidóság minden számottevő tagja jelen volt. Fuchs Nándor hitközségi elnök megkapó megnyitójában méltatja az ünneplést rendkívüli érdemeit, majd egy ezüsttálat nyújt át számára a hitközség nevében és bejelenti, hogy a Nőegylet tízezer leies alapítványt létesített az elnöknő nevére. Ezután dr. Krausz Mór magas szárnyalású beszédben üdvözlö Mendel Manónét, majd Lobstein Izidorné a szegények köszönetét és halálját tolmácsolja. Glück Fülöpné társelnök úgyancsak magas szavakkal méltatja a jubiláló elnöknő teljesítményeit. Dr. Springer Sándor a Szentegylet nevében beszél, Löwi Béla bankigazgató az elnöknő jótékony és cionista munkáját ismerteti. Dr. Springer Sándorné a Wizo, Rosenfeld Ákos a Joint, Bürger Tivadar a zsidó ifjúság nevében köszönti az ünneplést.

Főrabbit követelnek a mihaloveci hitközség tagjai. A szukothi félünnepen a mihaloveci (nagy-mihályi) hitközség kétszáz tagja felvonult a hitközség elnökéhez, dr. Brüglér Miksához és kérték, hogy a hitközség vezetősége intézkedjék mielőbb a rabbiszek betöltése iránt, mert a hitélet erősen visszafejődik a rabbiállás be nem töltése miatt. A demonstráció eredményeképpen dr. Brüglér elnök megígérte, hogy mindent elkövetnek majd, hogy a hitközség minden árnyalata megfelelő főrabbi telyenek szert.

A cluji „Poale Zedek“ egyesület jubiláris ünnepélye. Az elmúlt héten ünnepelte a cluji Poale Zedek (zsidó iparosok önszegélyző egyesülete) fennállásának 20 éves és a keretében működő „Aggokmenház“ 5 éves jubileumát. Schwartz Ignátz alelnök és Mandelbaum Izidor titkár meleg szavakkal üdvözölték a vendégeket, majd a város két főrabbi, Ghasner Akiba főrabbi és dr. Weinberger Mózes congr. főrabbi tartottak lendületes szónoklatokat és méltatták az egyesület jelentőségét. Klein Eljahu a cionista szervezet üdvözlését tolmácsolta, dr. Pollák Sándor az orth. izr. hitközség üdvözlését hozta. Deák Jenő, az egyesület elnöke az alapítás küzdelmeiről beszélt. Beszéltek még Rosenzweig Emánuel, Fisch Sándor, Nussbaum Mihály, Glanz Jakab és Cevjek Hermann, végül pedig Fischer Rezső elnök, aki egy országos aggmenháza felállításának tervét veti fel.

A careii orth. izr. hitközség nagytemplomában az elmúlt szombatn Horovitz Ábis főrabbi fia, aki egyidejűleg a sátoraljuhelyi főrabbi veje, magasszárnyalású beszédet tartott, amely mély hatást váltott ki a careii hívekből.

Keren Hajjesod meeting Sibiuban, Diciosanmartinban és Targumuresen. Beszámoltunk már arról, hogy a KH. jeruzsálemi kuratorium Moritz Geigert küldötte ki előadónak és a kampány szervezőjének. A brasovi és fagarasi előadás után Sibiut látogatta meg az illusztris előadó. A város zsidó lakossága dr. Révész Béláné Wizo elnöknőnél, Grünberger József helyiesoport elnökénél és dr. Neumann Vilmos KH. biztostnál „Zirkelabend“-et rendeztek a vendég tiszteletére, aki a luzerni kongresszusról és a cionizmus aktuális kérdéseiről beszélt. Szimehat Tórákor jiddis nyelven beszélt az előadó a sibiui templomban. Diciosanmartinban október 21-én tartott előadást Moritz Geiger. A gyűlésen Koch Richard igazgató elnököt és Darvas Mór a KH. Targumuresi körzetének elnöke is felszólt. Az előadást követő napon megkezdődött a kampány, ami 70 százalékkal jobban sikerült, mint az előző évi és több mint fele készpénz volt. Október 22-én Targu-Muresen tartotta meg Moritz Geiger nagysikerű előadását, majd meglátogatta a környéken Ludus, Uioara és Ghimes helyiségeket.

Hétről-hétre

Berlin. Alexander Kipnis a berlini állami opera tagja, aki most érkezett meg délamerikai turnéjáról, bejelentette kilépését a színház kötelékéből és mostantól kezdve csak koncerteken és a zsidó kulturszövetség estélyein fog fellépni. — A „Nassauer Volksblatt” szerint S. Heyman Schöne borkereskedő cég három fivér-tulajdonosát letartóztatták, mert állítólag egy árja cég neve alatt olcsó borokat uzsorárákon továbbított a fogyasztóhoz.

Munkács. A városban nincsen zsidó kórház, dacára a nagyszámu zsidó lakosságnak, de léte-sült agilis asszonyok közreműködésével egy zsidó kóser konyhaegyesület, amely ellátja a zsidó betegeket rituális kosztal, az állami kórházban. Most annyira leromlott az egyesület anyagi helyzete, hogy a konyha felosztásának gondolatával foglalkoznak. Négy hónapja nem tudják már fizetni az alkalmazottakat és erőteljes társadalmi akcióra van szükség, hogy hivatását teljesítse továbbra is.

Jeruzsálem. Az Agudasz Jiszroel világszervezet a palesztinai kormányhoz fordult, hogy a harmadik világkongresszusát Jeruzsálemben tarthassa meg. A kormány engedélyezte és mindenféle könnyítéseket adott azoknak a delegátusoknak, akik a kongresszusra utaznak. A kormány intézkedése alapján minden országnak delegátusa egy hónapra turista vízumot kap, hogy Palesztinába minden letét nélkül utazhasson és a kongresszuson résztvehessen. — A palesztinai kormány főtitkára John Hathorn Hall, a főkormányzó helyettese Ammanban volt egy napig, ahol Emir Abdullah-val tárgyalt. A kiszivárgott hírek szerint a tárgyalás anyaga az volt, hogy a Máltában állomásozó angol haderőket Transzjordániába szállítsák. Hivatalos helyről a hirt nem erősítik meg.

Varsó. Lengyelország területén 1934. évben 22.000 zsidó kötött házasságot, tehát 1000 zsidóra 7.1 házasságkötés esik. Zsidó házasságból 1934. év folyamán 63.153 gyermek született, ami 20 gyermeket jelent 1000 zsidó lakos után. Ez a 20-as születési szám kedvezőnek mondható, ha tekintetbe vesszük, hogy 1934-ben Németország születési száma 18, Csehszlovákiáé 18.7, Franciaországé, valamint Svájcé 16.2, Belgiumé 15.9, Angliáé 15.3, Norvégiáé pedig 14.8 volt. A 63.155 születéssel szemben 1934. évben Lengyelországban 30.800 zsidó halálosat történt, ami 14.4 esetnek felel meg 1000 lélek közül.

Páris. A legnagyobb vezető francia-zsidó lap, a „L'univers Israelite” kiadója Raymond Raoul Lambert, felhívást bocsájtott ki Európa rabbijaihoz, s arra kéri őket, hogy forduljanak a pápához azzal a kéréssel, hogy tiltakozzék a katolikusok és zsidók németországi üldözése ellen. Lambert közli azt is, hogy erre vonatkozó tárgyalások folyamatban vannak Londonban, Rómában és Párisban.

Haifa. A Palesztina kormány visszautasította a haitai városi tanács abbéli kérését, hogy a városi költségvetésnek deficitjét, 20.000 fontot térítsen meg. — Rövidesen hirt adunk arról, hogy a palesztinai kormány megszavazott egy szubvenciót Transzjordániának, viszont a palesztinai városokat amint fenti híroól látszik, elhanyagolja.

A külföldi árudömping következtében a „Lechedda” ruha és fémhémügyár Haifa mellett be kellett, hogy szüntesse üzemét. Néhány héttel ezelőtt a „Gerev” textilgyár és a „Meschi” selyemgyár esett a vámvédelem hiányának áldozatává. Az üzemek beszüntetését a japán és az orosz konkurencia idézte elő. A kormány kereskedelmi és iparügyi bizottsága vizsgálatot rendelt el a Meschi-gyár üzemleállításának okainak megállapítására.

NYOMATOTT
PASZTOR EDE CÉG KÖZFORGÓGÉPÉN
ORADEA.

A WIZO közgyűlése és dr. Róth Dezsőné előadása Oradeán

November 3-án tartotta a WIZO oradeai csoportja ezévi közgyűlését a városháza dísztermében. Dr. Markovits Ignácné elnöknő üdvözölte a megjelenteket és elsősorban az illusztris vendéget, dr. Róth Dezsőné, a WIZO országos elnöknőjét, majd tömör szavakkal válaszolt a mult év kiemelkedőcionista eseményeit.

Az üdvözlések során Pogány György ügyvéd, a Zs. N. Sz. nevében, dr. Markovits József a héber kör nevében héber beszédben és Rosenberg Mancsi az Alapok nevében szép és talpraesett szavakkal méltatták a WIZO és dr. Róth Dezsőné munkásságát. A titkári jelentést a betegségé által akadályozott dr. Gellért Miksáné titkár helyett dr. Jeremiás Aranka társelnöknő olvasta fel, majd Epstein Samuné a pénztárjelentést terjesztette elő, amelyek után a közgyűlés a felmentvényt megadta és megválasztotta az új tisztikart.

Ezután emelkedett szólásra dr. Róth Dezsőné, a WIZO országos elnöke és folyékony héberséggel vezette be előadását, melyet azután magyar nyelven folytatott. Rámutat a héber nyelv szerepére és fontosságára, amely a palesztinai új zsidó közösségben a leghatalmasabb összekötő kapocs és egy új Babel keletkezését akadályozza meg. Tömören és élénken eszteleni palesztinai útja során tett megfigyeléseit, de közlései során a hangsúly nem a külszín leírásán van, hanem mélyen bépillantat hallgatóságával a dolgok mélyebb összefüggéseibe. Nyomatékosan mutat rá a nemzeti alapok és a WIZO munkájának fontosságára, mert csak ezek kezdeményezése után nyomul elő a magán tőke is, amelyet azonban már nem azok az elvek vezetnek, amelyek kizárólag a közösség fejlődésének és jövőjének útját egyengetnék.

A közönség hatalmas tapsal honorálta az értékes előadást és a közgyűlés dr. Markovits Ignácné elnök zárószavai után véget ért.

Másnap, hétfőn Bernáth Béla bankigazgató neje látta vendégül Róth Dezsőné szűkebb előkelő hölgyközönség jelenlétében, amelynek során az illusztris elnöknő újra lebilincselő előadással ragadta magával a hallgatókat. Bernáth Béláné igen figyelmesen és példásan látta el a háziasszonyi tisztet.

A vasárnapi közgyűlésen megválasztott új tisztikar névsorát legközelebbi számunkban hozzuk.

— Halálozás. A pancotai hitközségnek nagy gyászja van. Sonnenschein Zsigmond nyugalmas zott aradi kántor 75 éves korában elhunyt. Temetése november 3-án volt nagy részvét mellett. Erdemeit dr. Vágvölgyi Lajos aradi főrabbi méltatta szívbemarkoló szavakkal. Öccse, Sonnenschein Eliás pancotai kerületi főrabbi a család nevében bucsuztatta könnyekig megható gyászbeszédben az elhunytat.

— Eljegyzés. Berger Abraham, a halmi-i Brith Hanoar Hamizrachi megalapítója és titkára eljegyezte Schönfeld Rezsike urleányt Batizáról. A BHH, szervezet tagjai sok szerencsét kívánnak az eljegyzéshez.

Az arabok fegyvereket lopnak. Jeruzsálem. Akko környékén, az angol-olasz feszültség kezdetekor lázas sietséggel kezdtek katonai barakkokat építeni. Most rendeletet adtak ki az angol katonai hatóságok, amelyben a sürgős munka megszüntetését rendelik el. Ezt Haifában és Akkóban arra magyarázzák, hogy most már nem tartják sürgősnek a rendkívüli katonai intézkedéseket és Palesztinában nem lehet többé háborus veszély. Ezzel kapcsolatban jelentik azt is, hogy Tulkarem mellett egy arab faluban tizenöt fegyvert találtak, amelyek nem régiben tűntek el egy rendőri depóból. 30 arabot letartóztattak, ezek közül tizennyolcat kisebb szabadságvesztésre ítélték, hetet átadtak a hadbírósnak.

Zsidó humor

NEM IS VITAS.

Egyik timisoarai nagykereskedő üzletét kötött egy erdélyi hitsorsossal, azonban mikor fizetésre került a sor, a pénzre hiába várt. Mit tehet a timisoarai kereskedő? Beperelte a Lloyd bíróságnál az adóst. Hitsorsosának megkérdezte az eladót, hogy miért pereli a Lloyd bíróságnál? Azért perelem itt, mert a kötelevelben az áll: **Vítás esetekben alávétjük magunkat a Lloyd bíróság ítéletének.**

Na ja, — mondja az alperes — vitás esetekben igen, de közöttünk nincs vita, mert **hogy én nem akarok fizetni, az nem is vitás!**

LOMO ZE ONAJCHI.

Mikor a satmári ortodox templomot építették, két kis tornyocskát csináltak reá. Nehézményezte ezt néhai Mandelbaum rabbi és ezzel kapcsolatban a következő példabeszédet mesélte el:

Azt tartják, hogy mielőtt Rebeka megszült volna Ézsaut és Jákobot, az előbbi mindig egy pogány templom előtt akart világrajönni, testvére viszont egy zsidó templom előtt. Ha Rebeka most a satmári templom előtt menne el, bizonyosan Ézsaut tolazkodna, abban a hiszemben, hogy nem zsidó templom az, viszont Jákob joggal kérdezhetné „im kén lomo ze onajchi” (miért van akkor a kőtáblán kitéve a tizparancsolat kezdő szavai: „onajchi”...)

A MACSKA ES EGER CHELMBEN.

Egy chelmi asszony a piacra ment és ott hon hagyta okos leányát, hogy vigyázzon a házra. Es akkor történt...

— Anyám — mondta a leány, hazatérő anyjának — mikor elmentél, egy eger ugrott a tejjel teli kannába...

— No és te mit csináltál? Atöntötted a tejet egy más kannába — kiáltotta az anya.

— Nem anyám — szól az okos leányka — hanem elővettem a macskát és bedobtam az eger után, a tejjel teli kannába...

AZ OKOS SZOLGA

Nem messzire Chelmtől lakott egy gazdag ember, aki nagyon szigorú volt a szolgálathoz és szigorúan vette, hogy minden parancsát pontosan teljesítsék. Az volt a szokása, hogy a személyzetének csak egy szót szólni és abból kellett a továbbira következtetni. Nem szerette a szót szaporítani. Ez a gazdag ember egy chelmit vett szolgálatába. Egy nagyon szorgalmas, de nem valami okos ember. Amikor belépett, a gazda így szólott:

— Nem vagyok barátja a fölösleges szavaknak. Ha kívánok valamit, azt csak egy szóval jelzem. A többit neked kell eltalálni. Ha például azt mondom „kenyér”, a többit neked kell hozzágondolni: A kenyérhez előbb kell víz, hogy kezet mossunk, egy tőrölköző, azután sót a kenyérhez és a többi...

A chelmi szolga mindent jól megjegyzett magának és felfogadta magának, hogy teljesíteni fogja mindazt, amit elvárnak tőle.

Egy napon a gazdag embert könnyű rosszul fogta el és szolgájának egy szót szólni: „orvos!” A szolga elszaladt, de nem csak az orvoshoz ment, hanem más helyekre is és néhány óra múlva kifáradtan, kiizzadtan érkezett haza. Többek között a „tachrichem”-et is hozta a hóna alatt (halotti ruhát!) Utána a rabbi jött a széferrel. Erre ingerülten rászólt a szolgára a gazdag ember: „Megörültél, te fickó!”

— Dehogy bolondultam meg — szól nagy lelki nyugalommal a fiú, — csak úgy eselkedtem, ahogy tanítottak. Okosnak kell lenni! Tehát ha valaki rosszul van, akkor az nálunk is lehet. Erre viszont mindent elő kell készíteni. Ezért hivatam a rabbit is és értesítettem a chevra embereit is... itt is lesznek nemsokára. Nyugodt lehet uram, reám mindent rábízhat, nekem nem kell sokat beszélni...

